

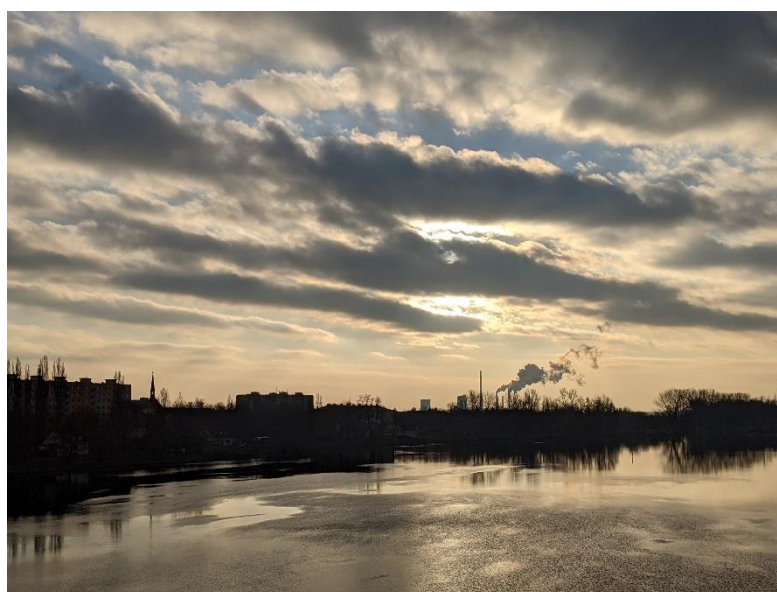

Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě

Štětí

Eva Veselková

Únor, 2021

Obsah

Obsah.....	2
1. Seznam použitých zkratk3	3
2. Manažerské shrnutí.....4	4
3. Základní terminologie.....6	6
4. Metodologie a cílová skupina7	7
4.1 Cíl evaluace7	7
4.2 Předmět evaluace8	8
4.3 Metodologie8	8
4.4 Limity evaluace9	9
5. Popis výchozího stavu vzdělávacího systému a kontextu v lokalitě.....10	10
5.1 Struktura vzdělávací sítě ve Štětí10	10
5.2 Hlavní problémy a potřeby identifikované v MPI.....12	12
5.3 Vývoj vybraných ukazatelů školní úspěšnosti dle dat MŠMT13	13
6. Zhodnocení cílů MPI a jejich naplnění.....15	15
6.1 Strategický cíl 1: Ve Štětí je podpořeno předškolní vzdělávání všech dětí v dostatečném rozsahu a adekvátních podmínkách.....15	15
6.2 Strategický cíl 2: Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu.....19	19
6.3 Strategický cíl 3: Ve Štětí je díky pravidelnému setkávání všech zástupců vzdělávacích institucí posílena spolupráce všech aktérů a zvýšena efektivita vzdělávání.....23	23
6.4 Strategický cíl 4: Ve Štětí je zajištěn nepatologický způsob trávení volného času u dětí a mládeže23	23
7. Zhodnocení rizik při plnění cílů (obecná rizika i konkrétní rizika v řešené lokalitě).....25	25
8. Výsledný stav vzdělávacího systému a doporučení do budoucna26	26
8.1 Adresnost / relevance.....27	27
8.2 Konzistence27	27
8.3 Koordinace a synergie.....27	27
8.4 Udržitelnost28	28
8.5 Shrnutí hlavních zjištění28	28
8.6 Doporučení29	29
8.6.1 Hlavní doporučení pro lokalitu Štětí30	30
8.6.2 Doporučení adresovaná ASZ32	32
8.6.3 Systémová doporučení (pro MŠMT)33	33
9. Zdroje a literatura34	34
10. Přílohy34	34

1. Seznam použitých zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování (odbor Ministerstva pro místní rozvoj ČR)
CDM	Centrum dětí a mládeže
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
IKV	inkluzivní a kvalitní vzdělávání
KIV	Konzultant inkluzivního vzdělávání
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KŽV	odlišné kulturní prostředí nebo jiné životní podmínky dítěte
LMP	lehké mentální postižení
MPI	Místní plán inkluze
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MÚ	městský úřad
NNO	nevládní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	obec s rozšířenou působností
OSPOD	odbor sociálně právní ochrany dětí
PO	podpůrné opatření
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
PŠD	povinná školní docházka
SAS	sociálně aktivizační služby
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SPC	speciálně pedagogické centrum
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SŠ	střední škola
SVL	sociálně vyloučená lokalita/lokality
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠZ	Školský zákon
ZŠ	základní škola

Licence Creative Commons: CC-BY – uveďte původ, Česká republika
creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/cz/

Poděkování

Autor evaluace děkuje všem respondentům v lokalitě za vynikající spolupráci v rámci rozhovorů, zejména městskému úřadu Štětí. Dále také Janě Mair za odborné rady a velikou pomoc při sběru dat v lokalitě.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.
Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

2. Manažerské shrnutí

Cíl evaluace a stručné uvedení lokality

Za hlavní intervenci ASZ v lokalitě v oblasti inkluzivního vzdělávání je považováno strategické plánování společně s obcí, jehož výsledkem je vytvoření a naplňování tzv. Místního plánu inkluze (dále MPI). **Cílem výsledkové evaluace** je proto ověřit, nakolik tento plán splnil jako strategický dokument svůj účel z hlediska reálných výsledků v oblasti inkluzivního vzdělávání. V případě, že výsledků dosaženo spíše nebylo, se evaluace dále zaměřuje na důvody nesplnění cílů a vhodnost zacílení MPI.

Mezi lokalitami spolupracujícími s ASZ patří Štětí k nejmenším lokalitám. Nacházejí se zde tři ZŠ, jedna speciální ZŠ a jedna MŠ, která má několik poboček. Je zde velmi **aktivní městský úřad**, který je tahounem spolupráce v rámci lokality. Malá velikost je pro lokalitu výhodou v tom, že jsou zdejší aktéři dobře propojeni a „všichni se se všemi znají“. Na druhou stranu je lokalita **limitována** v tom, že kapacity městského úřadu odpovídají velikosti města a má tím pádem určité hranice v tom, kolik projektů může současně podávat a administrovat.

Hlavní zjištění z evaluace

Místní plán inkluze Štětí (2017-2020) a spolupráce na něj navázaná ve Štětí nevedli k zásadnějším posunům v oblasti vzdělávání, neboť Místní plán v této lokalitě od začátku **neměl potenciál zásadní změnu vyvolat**. Klíčovou roli v tom sehrálo **nehodné zacílení MPI**, ve kterém chyběla nová opatření specificky zaměřená na inkluzi a práci s cílovou skupinou a obecně **malý objem intervence**. Oba tyto faktory byly způsobeny spíše **nedostatkem finančních zdrojů** než neochotou lokality ke spolupráci. Oproti původním předpokladům agentury ve Štětí nebyly podány žádné projekty do výzev OP VVV pro SVL a žádnými jinými prostředky ASZ pro lokalitu nedisponovala. MPI se tím pádem muselo omezit převážně na aktivity financované ze Šablon, OPZ či stávajících prostředků města, tedy do značné míry **aktivity, které by probíhaly v lokalitě i bez MPI**. MPI tak reálně nemohlo plnit svou předpokládanou funkci strategického plánu a ani místní aktéři jej tím pádem nevnímali jako přínos (viz závěry procesní evaluace).

V porovnání s jinými lokalitami spolupracujícími s ASZ byla ve Štětí menší vůle do individuálního projektu v rámci OP VVV jít, což ovšem nelze vnímat čistě jako projev nízké motivace lokality či neochoty ke spolupráci. **Ve Štětí je hned několik motivovaných aktérů**. Nicméně zde chybí silnější nezisková organizace v oblasti vzdělávání, která by pro město byla partnerem, a zároveň kapacity městského úřadu v menším městě, kde není zřízen školský odbor, jsou omezené. Částečně tedy můžeme příčinu vidět i v tom, že **předpokládaný design spolupráce skrze podávání a správu komplexních projektů nebyl pro takto malou lokalitu vhodný**. Ve výsledku se tak lokalita bohužel stále potýká s podobnými problémy jako na počátku spolupráce.

Přesto ale ve Štětí můžeme najít příklady dobré praxe, které mohou být inspirací pro ostatní lokality. Výborně funguje na školách **školní psycholog**, který se individuálně věnuje žákům a jejich potřebám a ve spolupráci terénními pracovníky města zároveň funguje jako prostředník mezi školou a rodinou. Velmi aktivní je vedení **mateřské školy**, které díky projektu **Dobrý začátek** zprostředkovalo svým pedagogům vzdělávání v nových metodách přístupu k dětem, včetně **zahraničních vzdělávacích stáží** a též se skrze terénní práci snažilo o větší propojení MŠ s rodinami dětí. Ze základních škol je v oblasti inkluze aktivní ZŠ Ostrovní, která zřídila pro děti se SVP přípravnou třídu, organizovala veřejné setkání s rodiči či nabízela nadstandardní pomoc dětem ze SVL v období epidemie Covid-19. Z hlediska propojování všech aktérů hraje zásadní roli Odbor **sociálních věcí města**, který nastavil příkladnou spolupráci a **pravidelná setkávání** všech aktérů. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

oblasti vzdělávání. Velmi inspirativní je činnost **Otevřeného klubu mládeže**, zřízeného městem, kterému se povedlo trvale zaujmout děti a mládež náležící k menšinám a zajistit jim kvalitní trávení volného času. Pracovnice klubu mají důvěru dětí, z nichž některým i pomáhají se školní přípravou. Potenciál Otevřeného klubu by bylo dobré co nejvíce vytěžit i do budoucna.

Hlavní doporučení z evaluace

Pro lokalitu:

- Podpořit více opatření pro **přímou podporu žáků a spolupráci s rodiči**, jako například **doučovací kluby a předškolní kluby přímo v SVL**, nabídnout možnosti doučování i mimo školu (např. systematictější doučování v Otevřeném klubu mládeže).
- Přidat, kromě psychologů, další pozice fungující jako **mezičlánek mezi školou a rodinou**: jako sociálního pracovníka pro práci s komunitou/asistenta pro komunikaci s rodinou, vyčlenit v rozpočtu obce prostředky pro 1 terénního pracovníka navíc pouze pro oblast vzdělávání a školní přípravy.
- Přidat na ZŠ další pozice s přímou vazbou na plnění potřeb dětí se SVP, jako **koordinátor inkluze**, navýšit úvazky **výchovných a kariérních poradců**.
- Pro finanční zajištění výše uvedených posilujících opatření zvážit **podání projektu do některé z budoucích výzev MŠMT pro inkluzivní vzdělávání**, zároveň žádání by ze strany ŘO mělo být méně náročné (viz doporučení pro MŠMT).
- Pokusit se přilákat do lokality novou **silnější neziskovou organizaci z oblasti vzdělávání**, která by městu **pomohla s podáváním projektových žádostí** a realizovala rozsáhlejší terénní práci v SVL skrze projekty typu (původně plánovaného) **nízkoprahového centra** anebo doučovacího klubu v SVL.
- Vyzkoušet vzdělávání pedagogů v rámci zahraničních stáží pro rozšíření jejich obzorů a umenšení předsudků (práce se stereotypy).

Pro MŠMT, resp. ŘO ESIF:

- Udělat maximum pro **zjednodušení podání žádosti a spravování** individuálních projektů. Pokud to není možné, zvážit jiný model spolupráce: v rámci větších územních celků/s jedním „velkým“ žadatelem/s předem daným rozpočtem pro lokalitu jako u MAP (popř. propojení ASZ a MAP v oblasti vzdělávání).
- **Zajistit každé škole financování pro odpovídající počet asistentů pedagoga**.
- Pracovat na nahrazení Šablon systémovým dlouhodobějším řešením, aby důležité pozice typu školního psychologa měly stabilní financování a vzdělávacím institucím/zřizovatelům se na úrovni projektů uvolnily (namísto Šablon) kapacity pro projekty, které mají inovační charakter.
- **Zohlednit zkušenosti lokálních pracovníků ASZ** při plánování podpory pro další období (OP J. A. Komenského).

Metodologie

Vzhledem k nedostatku dostupných relevantních kvantitativních dat, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám, **vychází evaluace především z kvalitativních metod zkoumání**, které umožňují podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí. Hlavním zdrojem primárních dat pro evaluaci jsou tak individuální polostrukturované rozhovory s klíčovými aktéry v lokalitě. Evaluátoři se snažili oslovit všechny klíčové postavy lokality a zjištění dále doplnit o hlavní data z desk research a data z výkazů MŠMT. **Sběr dat probíhal od října 2020 do prosince 2020** a celkem bylo zapojeno 20 respondentů.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

3. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování byla v roce 2008 ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. Jejím dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci je síťování a propojování relevantních místních aktérů, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. lokální partnerství (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Obec vytváří ve spolupráci s pracovní skupinou pro vzdělávání a zástupci ASZ (lokální konzultant a konzultant pro inkluzivní vzdělávání) **Místní plán inkluze v oblasti vzdělávání** (dále jen MPI).

Cílem MPI je systematizace opatření na podporu inkluzivního vzdělávání v obci v rámci místní vzdělávací soustavy. Plán je vypracován na dobu 3 let. Návrh plánu obsahuje identifikaci problémů v oblasti inkluzivního vzdělávání a rámcový návrh možných opatření řešících daný problém. Opatření přijatá v rámci MPI řeší především problematiku zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření, zejména zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků socioekonomicky znevýhodněných a pocházejících z odlišného kulturního prostředí, tj. dětí a žáků žijících v sociálně vyloučených lokalitách či ohrožených sociálním vyloučením, a problematiku desegregace škol. MPI je zpracován v kontextu předpokládaného demografického a sociálně ekonomického vývoje a s ohledem na efektivitu vzdělávací soustavy v místě s ohledem na počty výše zmíněných skupin. Pro nastavení opatření také slouží analýza místní vzdělávací sítě, která popisuje místní vzdělávací síť jak kvalitativně, tak kvantitativně.

ASZ je zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích. V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány značné finanční zdroje.

Sociální vyloučení

Pod pojmem **sociální vyloučení** chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají ztížený přístup ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, a zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení. Současně se snižuje možnost jejich participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti.

Mezi základní indikátory sociálního vyloučení patří materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování, kriminality a vysoká míra migrace. Kombinace těchto faktorů brání zasaženým jedincům či rodinám v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti, i faktory vnitřní, které se často mezigeneračně reprodukuje (např. životní styl samotných sociálně vyloučených). Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku, stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv nehlédě na jeho etnickou příslušnost.

Dopady sociálního vyloučení na oblast vzdělávání jsou komplexní a projevují se v několika rovinách. Obecně lze ale říct, že děti/žáci vyrůstající v prostředí sociálního vyloučení mají menší vzdělanostní šance a jsou častěji předurčeny ke školnímu neúspěchu než jejich vrstevníci.

Sociální vyloučení ve Štětí

Dle revize SPSZ (ASZ, 2018) evidovalo Město Štětí celkem pět sociálně vyloučených lokalit, z toho tři v samotném Štětí, jednu v místní části Počeplice a jednu v místní části Radouň. Přibližně 800 osob zde žije v dočasných ubytovacích kapacitách a o něco vyšší je počet nezaměstnaných obyvatel, odhadem minimálně jednou tolik lidí má problémy s placením závazků a jsou dlužníky, 200 rodin je řešeno v rámci SPOD, minimálně 50 žáků vyžaduje podpůrná opatření. Na 6 ubytovnách bydlí přibližně 640 osob, v 81 bytech se sociálním nájemným žije dalších 170 osob. Dluhy na nájemném jsou městem evidovány u 100 osob, přičemž polovina žije v sociálně vyloučené lokalitě. Celkově je možné odhadovat počet osob ohrožených sociálním vyloučením mezi 450 až 800 osobami.

4. Metodologie a cílová skupina

4.1 Cíl evaluace

Za hlavní intervenci ASZ v lokalitě v oblasti inkluzivního vzdělávání je považováno strategické plánování společně s obcí, jehož výsledkem je **vytvoření a naplňování tzv. Místního plánu inkluze (dále MPI)**. Cílem výsledkové evaluace je proto ověřit, nakolik tento plán **splnil jako strategický dokument svůj účel** z hlediska **reálných výsledků v oblasti inkluzivního vzdělávání** a nakolik byly naplněny jeho strategické cíle. V případě, že výsledků dosaženo spíše nebylo, se pak evaluace též zaměřuje podrobněji na **vhodnost zacílení MPI vzhledem k potřebám** v MPI identifikovaným. V rámci evaluace je stanovena pouze jedna hlavní evaluační otázka:

Hlavní evaluační otázka: Jakou změnu podnítl dokument MPI mezi aktéry v území?

Otázka je zodpovězena skrze **vyhodnocení jednotlivých strategických cílů MPI**. Podle těchto cílů je strukturována celá analytická část zprávy. Nahrazují tak evaluační podotázky.

Konkrétně se jedná o **4 hlavní** (strategické) cíle:

- Strategický cíl 1: Ve Štětí je podpořeno předškolní vzdělávání všech dětí v dostatečném rozsahu a adekvátních podmínkách
- Strategický cíl 2: Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

- Strategický cíl 3: Ve Štětí je díky pravidelnému setkávání všech zástupců vzdělávacích institucí posílena spolupráce všech aktérů a zvýšena efektivita vzdělávání.
- Strategický cíl 4: Ve Štětí je zajištěn nepatologický způsob trávení volného času u dětí a mládeže

Ačkoli primární cílovou skupinou ASZ v rámci projektu je obec a místní institucionální aktéři, zvolená evaluační metoda šetří v rámci výsledkové zprávy dopady na cílovou skupinu v lokalitě (vliv spolupráce na institucionální aktéry řeší procesní evaluační zpráva). Tento přístup byl zvolen, protože **cílem výsledkové evaluace** je, kromě vyhodnocení MPI jako takového, zjistit, **zda v lokalitě v širším smyslu dochází nebo nedochází na poli IKV k zamyšleným změnám** a získat doporučení pro ASZ i pro lokalitu pro budoucí období.

4.2 Předmět evaluace

Předmětem evaluace je Místní plán inkluze města Štětí, konkrétně posouzení, nakolik aktivity v tomto plánu uvedené reálně přispívají k naplňování strategických cílů stanovených v MPI. Pro zhodnocení naplnění jednotlivých cílů je zapotřebí znát konkrétní opatření, která aktéři v lokalitě realizovali. Na začátku analytické části zprávy (kapitola 6, 7 a 8) je proto nejprve uveden seznam **aktivit, které v rámci MPI proběhly včetně základního monitoringu**, do jaké míry aktivity byly nebo nebyly realizovány. U každé aktivity je uvedeno, zda byla splněna, splněna částečně, nebo nebyla realizována. Je třeba upozornit, že tato tabulka v případě Štětí musela vycházet především **z informací z realizovaných rozhovorů** s aktéry v lokalitě (více viz níže - sekce limity evaluace).

V další části pak následuje zhodnocení, jaké byly krátkodobé výsledky těchto aktivit a **zda tyto aktivity vedly** (resp. nakolik mohly vést) **ke stanoveným cílům MPI**. Vyhodnocení je členěno po jednotlivých strategických cílech MPI. Do větší hloubky přitom půjde u strategického cíle 1, který pokrývá oblast **předškolního vzdělávání**, a to s ohledem na to, že v tomto strategickém cíli bylo jednak splněno nejvíce aktivit, a také MŠ realizovala jako jediná vzdělávací instituce po dobu tří let samostatný projekt s NNO Schola Empirica zaměřený na inkluzivní metody práce s dětmi. Součástí této části zprávy je též posouzení **vhodnosti zacílení opatření** vzhledem k původně stanoveným potřebám v MPI.

4.3 Metodologie

Vzhledem k nedostatku dostupných relevantních kvantitativních dat takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám, **vychází evaluace především z kvalitativních metod zkoumání**, které, ačkoli mají své limity (viz níže), umožňují podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí.

Hlavním zdrojem primárních dat jsou tedy **individuální polostrukturované rozhovory**. Většina rozhovorů probíhala osobně v lokalitě, menšina pak formou on-line rozhovorů přes streamovací služby či telefonicky. Sběr dat probíhal **od října do prosince 2020**.¹ Celkem bylo realizováno **17 rozhovorů** s celkem 20 respondenty² (z toho 16 místních aktérů, 4 zástupci ASZ). Kompletní harmonogram evaluace je uveden v příloze. Získaná data byla analyzována se zřetelem na zachování anonymity klíčových aktérů. Níže uvádíme přehled všech rozhovorů:

¹ Období sběru se prodloužilo kvůli pandemii onemocnění Covid-19, která prodloužila harmonogram sběru dat v lokalitě.

² Ve třech případech jsme v rámci jednoho rozhovoru mluvili se dvěma respondenty dohromady. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Zdroje dat:

1. **Desk research** z veřejně přístupných zdrojů
2. Data z výkazů MŠMT za roky 2015-2020
3. **Polostrukturované rozhovory se zástupci ASZ**
 - současná KIV
 - bývalá KIV (zástup v roce 2019 při revizi MPI)
 - koordinátorka vzdělávacích aktivit
 - současná lokální konzultantka za OPZ
4. **Polostrukturované rozhovory s lokálními aktéry**
 - **klíčoví zástupci města Štětí: 3** respondenti (*pozice nespecifikujeme pro zachování anonymity*)
 - **další respondenti spadající pod město:**
 - terénní pracovnice města: **2** respondentky
 - pracovnice Otevřeného klubu mládeže: **1** respondent
 - **zástupci vzdělávacích institucí**
 - zástupci dvou ZŠ³: celkem **4** respondenti (dva za každou ZŠ)
 - zástupce MŠ: **1** respondent
 - školní psycholožky: **2** respondentky
 - **zástupci neziskového sektoru**
 - **1** zástupce Romano Jasnica (SAS Štětí)
 - **1** zástupce Schola Empirica
 - Zástupce MAP Litoměřicko v oblasti vzdělávání

4.4 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovali již výše, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, které jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Zároveň musíme vzít úvahu také limity související s aktuálními omezeními realizace inkluzivního vzdělávání. Do jeho vývoje **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé, nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich

³ K účasti jsme oslovili všechny 3 ZŠ ve Štětí. V případě jedné ze ZŠ byla ochota k účasti na šetření nízká a sice jsme se spojili, nicméně rozhovor byl po asi deseti minutách ukončen vzhledem k neochotě respondenta poskytnout jakékoli konkrétnější informace, s odůvodněním, že nevidí důvod předávat ASZ know-how / dobrou praxi, když od ASZ neobdrželi žádnou pomoc. Zbylé dvě ZŠ i MŠ spolupracovaly naopak velmi ochotně.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

výsledky se projevují až po delší době. Od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách. Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat**, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

Posledním limitem je absence systematického průběžného **monitoringu naplňování MPI v lokalitě**. Provést jej zpětně je možné jen částečně vzhledem k časovému harmonogramu evaluace a tomu, že MPI bývá naplňováno skrze několik různých projektů, popř. i zdrojů města, z nichž zdaleka ne u všech má evaluátor k dispozici monitorovací zprávy a další podklady. Proto mimo individuální projekty spadající pod výzvy IKV od ASZ (takový projekt ve Štětí nevznikl) **musí vstupní monitoring v kapitole 6 vycházet především z informací poskytnutých v rámci rozhovorů s aktéry v lokalitě**. Z toho vyplývá, že tabulka z větší části nepracuje s indikátorovými hodnotami. Skrze informace od aktérů pouze dává základní informaci o tom, zda daná aktivita proběhla či nikoli.⁴

MPI v případě Štětí obsahovalo i aktivity, které by zde probíhaly i bez MPI. Nicméně zároveň některé z nich vznikly pod vlivem práce prvního lokálního konzultanta ASZ. Proto je v rámci designu evaluace místy obtížná otázka přičitatelnosti případných výsledků strategickému plánování ASZ, resp. dokumentu MPI.

5. Popis výchozího stavu vzdělávacího systému a kontextu v lokalitě

5.1 Struktura vzdělávací sítě ve Štětí

Ve Štětí jsou tři základní školy, zřizovatelem všech těchto škol je Město Štětí. Na území obce není žádná soukromá škola, je zde ale speciální základní škola, kterou zřizuje Ústecký kraj. Speciální ZŠ a ZŠ Ostrovní zřizují přípravnou třídu pro děti s odkladem školní docházky. Ve školním roce 2020/21 plnilo v základních školách ve Štětí školní docházku 925 žáků v běžných třídách a 55 žáků ve speciálních třídách. Co se týká dalších stupňů vzdělávání, ve Štětí se nachází jedna střední škola s technickým zaměřením. Většina zájemců o další vzdělávání na středních školách musí dojíždět jinam. Městské základní školy ve Štětí jsou průměrně naplněny ze 60ti procent. Nejméně – ani ne z poloviny – má svou kapacitu naplněnou ZŠ Ostrovní, proto pravděpodobně přistoupili k tomu, že část svých prostor pronajali ZŠ speciální. Nejvíce je naplněná ZŠ Školní, ta má také nejvyšší průměrný počet žáků na třídu. V posledních pěti letech se počet žáků v městských základních školách pohybuje mezi 915-980 žáky v běžných třídách a mezi 60-80 žáky v ZŠ speciální.⁵ Tam lze pozorovat nejvýraznější klesající tendenci. Do této školy jsou žáci přijímáni jen na základě doporučení z SPC nebo PPP. Nejstabilnější počet žáků vykazuje ZŠ TGM, nejvýraznější výkyvy zase ZŠ Ostrovní.

⁴ V některých případech se pak naplnění dané aktivity v rámci rozhovorů nepodařilo s jistotou ověřit, protože respondenti mezi sebou projekty a aktivity zaměňovali a nebyli schopni poskytnout jednoznačné informace.

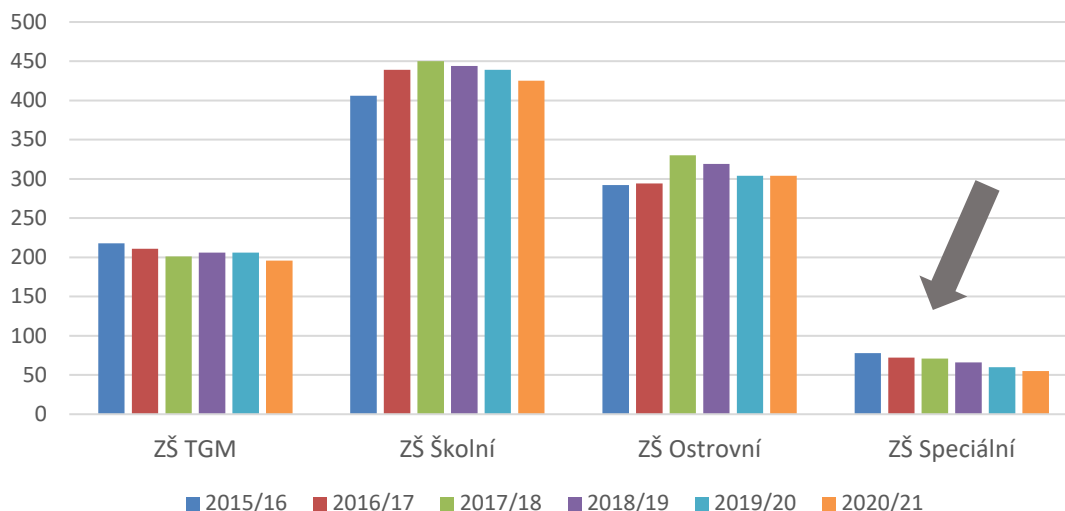
⁵ Zdroj: *Vstupní analýza Štětí*, ASZ 2019.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Graf 1 – Vývoj počtu žáků v jednotlivých ZŠ (zdroj výkazy MŠMT, září 2020)

Z hlediska **vzdělanostní struktury** je možné pozorovat rozdíly mezi Štětím a celostátní a krajskou úrovní. Při posledním sčítání lidu v roce 2011 byl ve Štětí evidován výrazně nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Naopak obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání je ve Štětí téměř čtvrtina, zatímco v celé České republice ani ne pětina.⁶ Podrobnější informace ke struktuře vzdělávací sítě ve Štětí včetně detailního popisu k mateřským školám jsou uvedeny ve vstupní analýze vzdělávání Štětí.⁷

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

V září 2020 mělo podle výkazů MŠMT některou ze SVP celkem 177 žáků. V běžných školách se podíl těchto žáků pohyboval v rozmezí od 11 % do 19 %, v ZŠ speciální měli SVP všichni žáci. Většinou se jednalo o žáky se zdravotním postižením nebo znevýhodněním, nejčastěji specifickými poruchami učení či chování. Co se týká sociálního znevýhodnění, lze ho jenom odhadnout na základě počtu žáků s potřebou podpůrných opatření z důvodu odlišných kulturních či životních podmínek (KŽV). Ve Štětí bylo těchto žáků **evidováno jen 19 (2 %)**, z toho 15 na ZŠ Speciální. Lze předpokládat, že jejich skutečný počet bude vyšší.

Tabulka 1 – Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v jednotlivých ZŠ ve Štětí (zdroj: výkazy MŠMT, září 2020)

Škola	Počet žáků celkem	Z toho žáků se SVP	Podíl žáků se SVP v ZŠ	Odišné KŽV ⁸ dle výkazu
ZŠ TGM	196	37	19 %	1
ZŠ Školní	425	47	11 %	1
ZŠ Ostrovní	304	38	13 %	2
ZŠ Ostrovní Speciální	55	55	100 %	15
Celkem	980	177	18 %	19

⁶ Jelikož poslední sčítání lidu proběhlo v roce 2011, aktuálnější srovnání není k dispozici. Proto zde srovnávací tabulku s porovnáním úrovně dosaženého vzdělávání v celé ČR, v kraji a ve Štětí neuvádíme. Pro zájemce je tabulka k roku 2011 k dispozici ve Vstupní analýze (viz pozn. 7).

⁷ Tým ASZ: *Vstupní analýza Štětí*, ASZ 2019, Praha.

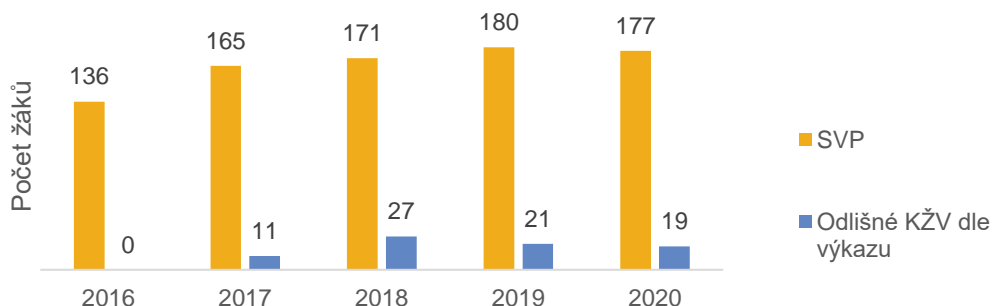
⁸ Potřebují podporu z důvodu odlišného kulturního prostředí, jiných životních podmínek nebo jejich potřeby vyplývají z kombinace více faktorů.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Graf 2 – Vývoj počtu žáků se SVP za všechny ZŠ 2016-2020 (zdroj: výkazy MŠMT 2020)

Z grafu je patrné, že počet žáků se SVP od roku 2016 do roku 2019 plynule narůstal. Je nicméně pravděpodobné, že tento nárůst zapříčinila změna v systému evidence, kdy se začaly potřeby těchto žáků postupně více evidovat.

Pokud jde o podíl romské menšiny mezi žáky ve Štětí, dle kvalifikovaných odhadů z roku 2019 bylo ve Štětí romských žáků až 113, tedy přibližně 12 %. **Na ZŠ speciální byla Romů ale téměř polovina.** Je zřejmé, že absolventi speciální školy nebudou vzhledem k dalšímu vzdělávání a přípravě na povolání v rovnocenné pozici jako jejich vrstevníci z běžných tříd. V současné době jsou již ovšem pevně daná pravidla, za kterých je možno žáka do speciální třídy zařadit včetně nutnosti doporučení z pedagogicko-psychologické poradny.

5.2 Hlavní problémy a potřeby identifikované v MPI

Podle Situační analýzy z roku 2013 je ve Štětí nedostatečná výchova dětí ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí. Vstup do základní školy pro děti, které neabsolvovaly předškolní vzdělávání, byl často velmi náročný a provázela jej školní neúspěšnost. Významná skupina dětí, které podle zpráv pedagogicko-psychologických poraden nesplňovaly podmínky připravenosti k zahájení povinné školní docházky, pocházely z rodin ze sociálně vyloučených lokalit. Při strategickém plánování místní aktéři nejčastěji zmiňovali problémy související s rodinami dětí a špatným rodinným zázemím spíše než problémy systémové/související s nastavením vzdělávacích zařízení. Jako nejpodstatnější zmiňuje MPI následující problémy:

- o **nedostatečná podpora rodiny vůči svým dětem,**
- o **nezájem cílové skupiny (rodiče) o dění ve škole,** vzdělání není chápáno jako priorita,
- o rodiče dětí, kteří sami nenavštěvovali mateřské školy, nevnímají předškolní vzdělávání v MŠ jako důležité, nedokáží efektivně komunikovat s pracovníky mateřských škol,
- o **rodina podporuje záškoláctví dětí,** špatná průkaznost,
- o nedostatečná finanční gramotnost cílové skupiny (rodičů),
- o ze strany dětí chybějící zájem o kroužky, o využívání stávající nabídky,
- o nedostatek specializovaných pracovníků v MŠ i ZŠ, nutnost dalšího vzdělávání pracovníků,
- o předsudky, stereotypní myšlení ze strany školy vůči dětem z vyloučených lokalit, nebo se SVP,
- o neexistence „E“ oborů na místní střední škole. V posledních letech je možné sledovat vysoký podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 16-19 let.

Podrobnější popis a komentář k výše uvedeným problémům je součástí samotného MPI.⁹

⁹ Město Štětí, *Místní plán inkluze města štětí pro období 2017-2020*, str. podkapitola 2.7, str. 27.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

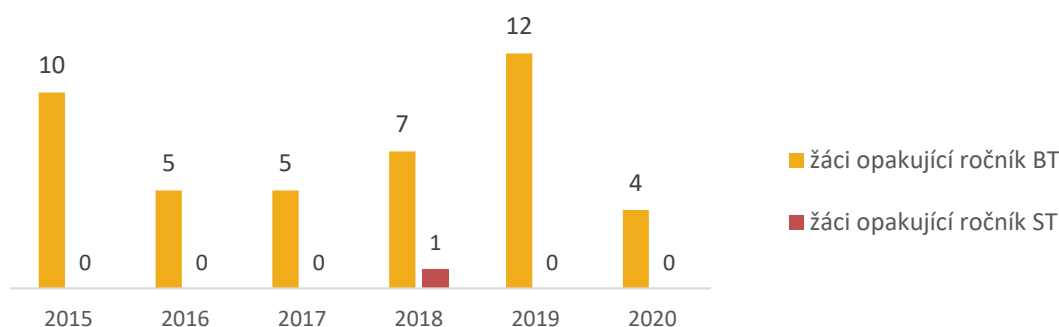
Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

5.3 Vývoj vybraných ukazatelů školní úspěšnosti dle dat MŠMT¹⁰

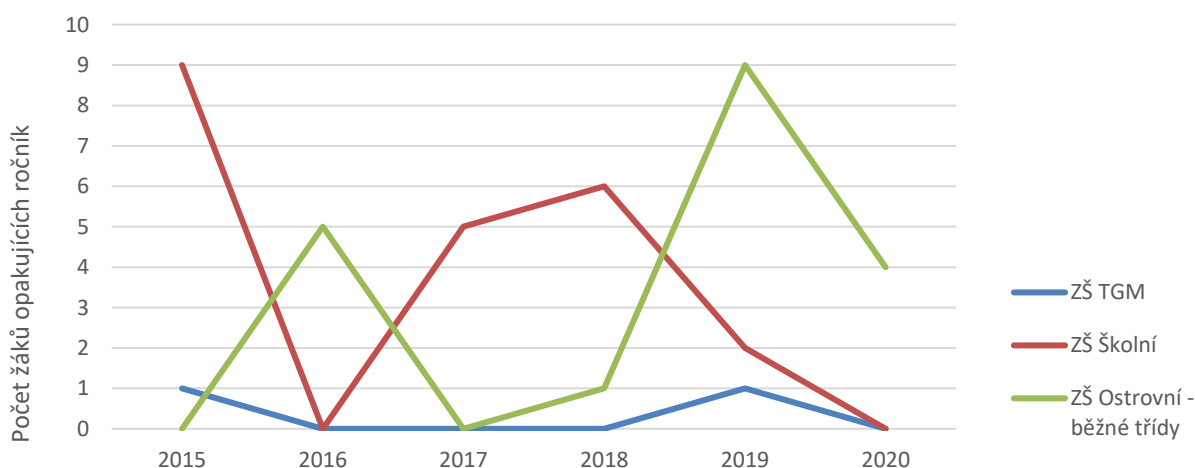
Vzhledem k charakteru evaluace (výsledková část) evaluátory v rámci desk research v datech MŠMT zajímaly vybrané **ukazatele školní úspěšnosti**, konkrétně jak se v průběhu let vyvíjejí počty žáků opakujících ročníků a žáků, kteří předčasně ukončí povinnou školní docházku. V grafech 3a a 3b uvádíme počty žáků opakujících ročníků v letech 2015–2020, nejprve souhrnně, a poté pro jednotlivé ZŠ.

Graf 3a – **Žáci opakující ročník celkem za všechny ZŠ** (běžné třídy a speciální třídy)

V běžných třídách **nevykazují počty žáků opakujících ročník** postupem let **klesající ani stoupající tendenci**. Ve speciálních třídách jsou kromě roku 2018 počty opakujících 0, což svědčí hlavně o tom, že žáky v těchto třídách ZŠ nenechává ročníky opakovat. Je logické, že vzhledem k různým znevýhodněním těchto žáků, je vůči nim hodnocení mírnější. Na druhou stranu se nabízí otázka, zda právě tyto děti nemají o to větší potřebu některou třídu zopakovat, mají-li být při odchodu ze ZŠ kvalitně připraveny na další vzdělávání.

Graf 3b – **Žáci opakujících ročník: jednotlivé ZŠ** (pouze běžné třídy¹¹)

Z grafu je patrné, že nejméně žáků opakuje ročník v ZŠ TGM, kde každý rok opakoval maximálně jeden žák. V ostatních dvou ZŠ jsou počty opakujících proměnlivé. Celkově tedy opět **nelze pozorovat** u žádné ze ZŠ klesající trend.

¹⁰ Tato podkapitola má již dílem přesah do následující části zprávy vyhodnocující výsledky spolupráce. Přesto jsme ji záměrně zařadili do úvodní části, jelikož získaná data vnímáme spíše jako vstupní podkladovou informaci před vstupem do terénu (viz též vysvětlení na konci této podkapitoly).

¹¹ Pro lepší přehlednost uvádíme už pouze běžné třídy, vzhledem k tomu, že žáci ve speciálních třídách ročníky prakticky neopakují, jak bylo vidět v předchozím grafu.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Druhým sledovaným ukazatelem školní úspěšnosti byly **předčasné odchody ze ZŠ**. Tabulka 2a ukazuje počet žáků, kteří ukončili školní docházku v tom kterém ročníku. V prvních čtyřech sloupcích vidíme počty žáků, kteří ukončili docházku dříve než v 9 třídě.¹²

Tabulka 2a – **Ukončení povinné školní docházky – všechny ZŠ** (běžné a speciální třídy)

	7. ročník BT	7. ročník ST	8. ročník BT	8. ročník ST	Celkem Předčasně	9. ročník BT	9. ročník ST	Celkem ukončilo
2015	1	0	6	0	7	58	12	80
2016	1	0	4	0	5	83	7	98
2017	2	0	5	1	8	85	10	107
2018	0	0	2	2	4	93	6	107
2019	0	0	1	0	1	101	5	110
2020	1	0	10	1	12	106	7	126

Z tabulky vidíme, že pokud žáci docházku ukončí předčasně, je to **nejčastěji v 8. ročníku**. Dále je patrné, že u žáků speciálních tříd je předčasný konec školní docházky spíše výjimečný. Podíváme-li se na **vývoj celkového počtu** předčasných ukončení školní docházky, vidíme, že od roku 2017 do roku 2019 tento počet klesal. V roce 2020 pak prudce narostl, ale tento rok byl v mnoha ohledech nestandardní vzhledem k epidemii onemocnění Covid-19. Podívali jsme se proto na ukončení docházky ještě **zvlášť pro jednotlivé školy**, abychom zjistili, zda lze na úrovni jednotlivých škol pozorovat klesající tendenci:

Tabulka 2b – **Detail: Ukončení povinné školní docházky v 8. třídě¹³ - jednotlivé ZŠ**

	ZŠ TGM	ZŠ Školní	ZŠ Ostrovní běžné tř.	ZŠ Ostrovní speciální tř.
2015	1	3	2	0
2016	2	1	1	0
2017	0	3	2	1
2018	0	2	0	2
2019	0	0	1	0
2020	0	2	8	1

Z vykázaných dat pro jednotlivé ZŠ nebylo možné klesající tendenci napříč roky vysledovat. Patrný je pouze celkově nižší počet předčasných odchodů v ZŠ TGM a zhoršení mezi rokem 2019 a 2020.

Kromě uvedených charakteristik jsme v datech z výkazů MŠMT zkoumali i některé další ukazatele, jako například počty žáků opakujících první ročník. Ani u nich jsme však neobjevili žádné statisticky významné změny v průběhu posledních let. Při interpretaci těchto přehledových tabulek je ale třeba zdůraznit, že je **nelze vnímat jako stěžejní ukazatel dopadu**. Fakt, že jsme v těchto (pouze dvou/třech) vybraných ukazatelích nepozorovali žádný trend, ještě nedokazuje, že ke změně nedochází. Jednak se totiž počty opakujících i předčasně končících žáků pohybují v jednotkách

¹² Každý žák dle školského zákona absolvuje 9 let povinné školní docházky, nicméně pokud některý ročník opakuje, pak toto může splnit v nižším než 9. ročníku a jeho základní vzdělání tak není kompletní. Počet žáků, kteří PŠD ukončí již v 8. nebo dokonce 7. ročníku tak slouží jako jeden z indikátorů úspěšnosti žáků v rámci vzdělávání na ZŠ.

¹³ Pro zjednodušení a přehlednost jsme již vybrali pouze tento ročník vzhledem k tomu, že v 7. ročnících končilo žáků velmi málo.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

a může je tedy snadno vychýlit jakákoli individuální změna (např. jedna rodina se třemi dětmi, která se přistěhovala/odstěhovala a jejíž děti nastoupily do školy). Zadruhé intervence v oblasti inkluzivního vzdělávání mívají dlouhodobý charakter a může trvat několik let, než se výsledky projeví. Proto jsou **tato data vnímána spíše jako vstupní informace**, se kterou pak můžeme pracovat v kontextu se zjištěními z rozhovorů a z procesní evaluace.

6. Zhodnocení cílů MPI a jejich naplnění

6.1 Strategický cíl 1: Ve Štětí je podpořeno předškolní vzdělávání všech dětí v dostatečném rozsahu a adekvátních podmínkách

Následující monitoringová tabulka obsahuje základní vyhodnocení stavu naplňování aktivit definovaných v MPI Města Štětí pro strategický cíl 1. Stav realizace opatření je vyznačen barvami – zelená pro naplněná opatření, červená pro nenaplněná a žlutá pro částečně naplněná opatření. Naplnění je posuzováno evaluátorem skrze informace z rozhovorů s aktéry (viz kapitola metodologie). Po tabulce následuje analytický text vyhodnocující přínosy aktivit.

Tabulka 3a – **Monitoring realizace aktivit v MPI (MPI 2017–2020) – Strategický cíl 1**

STRATEGICKÝ CÍL 1	Ve Štětí je podpořeno předškolní vzdělávání všech dětí v dostatečném rozsahu a adekvátních podmínkách.
SPECIFICKÝ CÍL 1.1	1.1 Mateřská škola ve Štětí dokáže pracovat se všemi dětmi díky navýšení personálních kapacit a zvyšování kompetencí pedagogů.
Aktivita	Vyhodnocení
• Školní speciální pedagog	Splněno, pozici zastává ředitelka MŠ, z rozhovoru vyplynulo, že se v této roli věnuje především dětem s jazykovou bariérou (odlišné KŽV, děti cizinců), než dětem sociálně znevýhodněným, nicméně i práce s touto cílovou skupinou do naplňování SC 1.1 nepochybně spadá.
• MŠ chůva – personální podpora	Realizováno, nicméně tato aktivita necílí na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Chůva je využívána jako personální posila při práci s dvouletými dětmi. Umožňuje tak kvalitní péči o nejmenší děti v MŠ.
Aktivita zaměřené na rozvoj kompetencí pedagogů¹⁴:	Plněno prostřednictvím jiných aktivit:
<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostně sociální rozvoj předškolních pedagogů MŠ • MŠ Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ • Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol • posílení kompetencí předškolního pedagoga, DVPP 	Aktivita v oblasti vzdělávání pedagogů vyjmenované v MPI předpokládaly plnění prostřednictvím Šablon I. MŠ ale nakonec vzdělávání pedagogů realizovala převážně z projektu na inkluzivní vzdělávání „Dobrý začátek“, a tak nebylo možné ¹⁵ ani účelné v rozhovoru provádět monitoring původně plánovaných aktivit ze Šablon I. Obsahově se dá říci, že MŠ cíl rozvoje pedagogů dalším vzděláváním v oblasti, která nás zajímá, naplnila, neboť se účastnila mnoha vzdělávacích aktivit v rámci projektu „Dobrý začátek“ realizovaného NNO Schola Empirica, který byl zaměřený specificky na inkluzivní metody práce s dětmi.

¹⁴ Tyto aktivity uvádíme pouze souhrnně, protože jsme v rámci rozhovorů nedělali monitoring každé jednotlivé vzdělávací aktivity a k dispozici jsme jej neměli.

¹⁵ Respondentka při dotazování na vzdělávání mluvila vždy o aktivitách projektu Dobrý začátek, s tím, že vzdělávali přes něj a ne Šablony.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

• Učitelé a vychovatelé v předškolním vzdělávání jsou vzdělávání v metodice Dobrý začátek	Splněno, v rámci projektu Dobrý začátek ve výzvě 007 OP VVV. Součástí projektu byly mimo jiné i zahraniční stáže, při kterých zároveň probíhalo vzdělávání v inkluzivních metodách práce s dětmi a které byly hodnoceny jako velmi přínosné. ¹⁶ Jde vlastně o jednu z mála zrealizovaných aktivit v lokalitě zaměřených specificky na Inkluzi.
SPECIFICKÝ CÍL 1.2	Děti v předškolním věku (nejen ze SVL) budou podpořeny v začleňování do předškolního vzdělávání, do kolektivu mateřské školy a dítěti bude umožněn hladký vstup a adaptace v mateřské škole/základní škole
Aktivita	Vyhodnocení
Vznik nízkoprahového centra (předškolního klubu) pro zapojení dětí ze SVL do předškolního vzdělávání	Nerealizováno
Dětem pocházejícím ze sociálně znevýhodněného prostředí je nabídnuta možnost navštěvovat přípravný ročník na ZŠ Ostrovní.	Realizováno, o přípravný ročník je zájem a plní svůj účel v tom, že připraví děti, které mají tuto potřebu, pro nástup do 1. ročníku ZŠ. Děti pak do ZŠ nastupují s menším hendikepem.
SPECIFICKÝ CÍL 1.3	Je rozvíjena spolupráce s rodičem a rodiče jsou zapojeni do předškolního vzdělávání dítěte.
Aktivita	Vyhodnocení
Odborně zaměřená tematická setkávání a spolupráce s rodiči dětí v MŠ	V rámci rozhovoru se zástupcem MŠ se nepodařilo ověřit, spíše neprobíhalo.
Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Systematická podpora rodin. (NNO Romano jasnica)	Realizováno v rámci projektu na SAS podaného v OPZ NNO Romano jasnica. Dopad SAS v lokalitě menší, než bylo očekáváno. Omezuje se na menší počet klientů. Při tematickém výzkumu ASZ ve vyloučené lokalitě pouze 3 rodiny uvedly, že jsou klienty SAS. ¹⁷ I z rozhovorů vyplynulo, že většina aktérů se primárně obracela spíše na město a jeho terénní pracovníce (v některých případech zmiňována i spolupráce se SAS).
Aktivní oslovování a informování rodin a rodičů o povinném zápisu do MŠ (OPZ, zdroje města, Romano jasnica)	Realizováno, funguje spolupráce zejména mezi školkou a sociálním odborem města. Součástí je dohledávání dětí, které se k zápisu nedostavily, a oslovení rodin.
Podpůrné vzdělávací aktivity pro rodiče: vzdělávání rodičů, ovlivňování postojů ke vzdělávání dětí, rozvoj kompetencí rodičů a osobní rozvoj rodičů. (Romano jasnica)	Nejspíše nerealizováno. V rámci rozhovoru se zástupcem odpovědné organizace nebyly žádné takové aktivity identifikovány. Z MPI není patrné, oč přesně mělo jít, ale mělo jít o aktivity z výzvy 39, v níž ale žádný projekt nakonec nebyl.

¹⁶ Nemáme ovšem k dispozici hodnocení samotnými účastníky, vycházíme z tvrzení zástupce MŠ a zástupce NNO. Též školní psychologka, která je označována za tematického experta, se o zahraničních stážích vyjadřovala jako o účinném nástroji (byť to nebylo řečeno ve vztahu k tomuto projektu, ale obecně).

¹⁷ Tým ASZ, *Evaluační zpráva za lokalitu Štětí* (OPZ), 2019 Praha.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

a) Zhodnocení vhodnosti zacílení aktivit a komentář k jejich naplňování

Nedostatečná docházka dětí ohrožených sociálním vyloučením ve věku 3-6 let do mateřské školy (MŠ) byla v rámci MPI definována jako klíčový důvod jejich pozdější neúspěšnosti po nástupu na ZŠ. Strategický cíl 1 MPI se proto zaměřil na aktivity v oblasti předškolního vzdělávání. Jak je patrné z tabulky výše, **přímo na rodiny a cílovou skupinu** předškolních dětí cílí **zhruba polovina opatření**, z toho tři aktivity souvisejí přímo s účastí dětí na předškolním vzdělávání: aktivní oslovování rodičů ohledně zápisů, vznik předškolního centra a přípravná třída. Zbylá polovina (celý specifický cíl 1) pak cílí na navýšení kapacit mateřské školy včetně dalšího vzdělávání pedagogů. Část vzdělávání i personálních posil nicméně souvisela právě s tématem inkluze. Celkově tedy v porovnání s ostatními částmi MPI **opatření SC1 byla vybrána vhodně** vzhledem ke stanoveným potřebám.

Škoda je, že aktivit zaměřených přímo na cílovou skupinu se dařilo naplnit o něco méně oproti aktivitám posilujícím kapacitu MŠ. Zejména se **nepodařilo zrealizovat vznik nízkoprahového centra (předškolního klubu)**, což byla nejdůležitější aktivita cílená právě na zapojení dětí ze SVL do předškolního vzdělávání. Na druhou stranu některé aktivity v terénu naopak školka realizovala nad rámec MPI v rámci projektu Dobrý začátek se Scholou Empiricou (viz níže).

V souladu s MPI probíhala intenzivní spolupráce mezi městem, školkou a místní NNO ohledně **zápisů do povinného ročníku** mateřské školy. Tato spolupráce se osvědčila. Rovněž fungovala **přípravná třída** v ZŠ Ostrovní, o kterou byl zájem a jejíž kapacity byly většinou plně nebo skoro úplně naplněny. Vedlejším efektem nicméně byla o něco větší koncentrace dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v jedné ze ZŠ. Jde totiž o jedinou ZŠ, která přípravný ročník má a děti většinou už na této ZŠ po jeho absolvování zůstávají. Nejde o takový počet dětí, aby škola byla ohrožena segregací, ale vyšší nároky na péči o tyto děti (zajištění asistentů apod.) vedou k nadměrnému zatížení jedné ZŠ oproti ostatním.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi NNO Romano jasnica spadala pod projekt OPZ a z formálního hlediska byla naplněna. Přesto jsme v tabulce zvolili hodnocení „splněno částečně“, a to s ohledem na to, že v rozhovorech se od více respondentů opakoval názor, že SAS ve Štětí nefunguje tak, jak by si představovali, a nevyužívá naplno svého potenciálu:

R2 „SASka nefunguje tak, jak bych si představovala. Věčně jim chybí zaměstnanci, střídají se tam zaměstnanci. Takže já bych měla jinou představu.“

Tomu odpovídá i zjištění tematického výzkumu, který ASZ realizovala v SVL ve Štětí v roce 2019, kdy z oslovených rodin v SVL pouze 3 byly klienty SAS. Jeden z respondentů evaluace pak ani nevěděl, že SAS ve Štětí je, ač šlo o respondenta, u nějž bylo povědomí o SAS předpokládáno.

Jako nejúspěšnější se jeví plnění specifického cíle 1, tedy navýšení personálních kapacit a zvyšování kompetencí pedagogů, a to především díky účasti MŠ na projektu **Dobrý začátek**, který probíhal od roku 2016-2019 v rámci výzvy 007 OP VVV a jehož realizátorem byla pražská nezisková organizace Schola Empirica ve spolupráci s Romano jasnica jako lokálním partnerem. Tento projekt, byť v MPI příliš akcentován není, pravděpodobně proto, že běžel již v době, kdy bylo připravováno, je vlastně jediným projektem, který zde individuálně vznikl přímo v oblasti inkluzivního vzdělávání a cílil na možnou **změnu přístupu na straně vzdělávací instituce**. Metoda Dobrý začátek, která je inspirována postupy ze zahraničí, je postavena na **změně přístupu pedagogů MŠ k rodičům a dětem** včetně dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. K této změně má docházet skrze školení, praktický nácvik dovedností, zahraniční stáže a spolupráci s terénními pracovníky, kteří intervnují přímo v rodinách. Z rozpočtu projektu byly školce též hrazeny nové pracovní pozice **školního asistenta a pracovníka v sociálních službách**.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Tito pracovníci se věnovali vybraným rodinám ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí tak, že jim zprostředkovali nástup do mateřské školy, podporovali adaptaci dětí ve školce, poskytovali oporu pro zvládání docházky dětí a začleňování do kolektivu MŠ. V projektu bylo zapojeno 42 rodin. Probíhala školení pedagogů a zdůrazňování toho, jak spolupracovat s rodinou a přijmout rodiče takové, jací jsou. Probíhala též **školení terénních pracovníků** v tom, jak v terénu podporovat rodičovské kompetence. Projekt byl mateřskou školou vnímán velmi pozitivně a z druhé strany též realizátor projektu chválil **otevřený přístup školky**, která otevřela dveře odborníkům a terénním pracovníkům, přijala je a dobře spolupracovala. Jedinou slabší stránkou realizace bylo, že terénní část projektu – práci v rodinách – zajišťovali terénní pracovníci od lokálního partnera Romano jasnica, přičemž na této pozici byla značná fluktuace pracovníků. Dle zástupce Školy Empirica mohl být efekt projektu ještě větší, kdyby práce v terénu byla ze strany Romano jasnica odvedena kvalitněji. Nicméně i tak prý bylo přínosné, že v nich Schola Empirica měla partnera s vztahy na SVL ve Štětí a znalostí zdejších podmínek.

b) Přispění aktivit k naplňování potřeb stanovených v MPI a strateg. cíle 1, výsledný stav

Mateřská škola ve sledovaném období realizovala mnoho aktivit jak pro posílení vlastních kapacit, tak v oblasti dalšího vzdělávání i v terénu. Přesto nejdůležitější potřebu uvedenou v MPI, což byla lepší docházka dětí ze znevýhodněného prostředí a lepší připravenost těchto dětí na nástup do první třídy, se zatím naplnit nepodařilo. **ZŠ dle rozhovorů nepozorovaly změnu v připravenosti dětí prvních tříd v posledních letech.** Dle dat z výkazů MŠMT taktéž nedošlo ke změnám.¹⁸ Jednou z příčin je určitě to, že se stále **nedaří udržet pravidelnou docházku všech dětí** z rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí a některých romských rodin.¹⁹ Spolupráce v oblasti zápisů sice funguje dobře, nicméně hodně rodin děti zapíše, a po pár týdnech přestanou chodit a pro MŠ je těžké je motivovat k pravidelné docházce. Po skončení projektu Dobrý začátek je oslabeno propojení s terénem přes terénního pracovníka. Přitom práce v terénu je pro podpoření pravidelné docházky zásadní. Proto je třeba **podpořit ještě více terénní práci s rodinami**, která mohla být ještě efektivnější s vyššími kapacitami místní NNO nebo příchodem nové NNO. Též je škoda, že **nevzniklo nízkoprahové centrum** (předškolní klub), které by mohlo být pro tyto děti alternativou.

I v oblasti **navyšování kompetencí** pedagogů a personálních posil **je ještě potenciál pro zlepšení.** Mateřská škola si sice dosud proběhlé vzdělávání velmi chválila a pedagogové prý nabitě vědomosti v praxi využívají. Přesto pokud jde o souvislost mezi absolvovaným vzděláváním a zlepšením práce pedagogů s dětmi se SVP, nezdá se, že by MŠ vnímala zásadní změnu. Část pedagogů podle ředitelky i přes vzdělávací aktivity **stále vidí problém především v rodinách** a nedovede se vcítit do toho, z jakých podmínek některé děti z rodin přicházejí a že tím pádem některé dovednosti od nich není možné čekat.²⁰ V tomto směru však realizátor projektu zdůrazňoval, že **při změně přístupu pedagogů k rodinám ze SVL jde o dlouhodobou práci**, jejíž výsledky nemůžeme očekávat ihned.

Rezerva stále existuje i v **oblasti personálních kapacit** MŠ. Ty byly ve sledovaném období kromě již zmíněného asistenta a pracovníka v sociálních službách posíleny ještě ze Šablon o jednoho asistenta, školního speciálního pedagoga (zastává ředitelka MŠ) a chůvu (ta se věnuje péči o dvouleté děti). Tyto posily mateřské škole určitě pomohly. Nicméně vzhledem k tomu, že MŠ má ve Štětí šest poboček, by **pro dosažení měřitelné změny bylo zapotřebí ještě dalšího navýšení**, tak aby například asistent a speciální pedagog byli dostupní pro každou pobočku školky, a nikoli pouze

¹⁸ Zdroj: data z výkazů MŠMT 2015-2020, aktuální k září 2020.

¹⁹ Dle zástupce MŠ se tyto kategorie ne vždy překrývají. Ze sociálně znevýhodněných dětí je nicméně romských asi polovina.

²⁰ Dle realizátora projektu se toto hodně lišilo v závislosti na konkrétním pedagogovi.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

jedna osoba na šest poboček. Toto potvrdil i zástupce NNO Schola Empirica, který na dotaz, co by ještě mohlo být lepší, kromě toho, že byla škoda, že projekt už nepokračoval, uvedl, že by mateřská škola pro individuálnější práci s každým dítětem potřebovala více personálních kapacit.

6.2 Strategický cíl 2: Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu

Tabulka 3b – Monitoring realizace aktivit v MPI (MPI 2017-2020) – Strategický cíl 2

STRATEGICKÝ CÍL 2	Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu
SPECIFICKÝ CÍL 2.1	Žákům ze základních škol ve Štětí se věnují pedagogové a odborníci, kteří si dále rozšiřují svou kvalifikaci a přispívají ke školnímu úspěchu všech žáků.
	Specifický cíl 2.1 měl být naplňován skrze opatření Šablon I. skrze personální posily a další vzdělávání pedagogů.
Aktivita	Vyhodnocení ²¹
Navýšení personálních kapacit ze Šablon, MPI 2017-20:	
Šk. psycholog (ZŠ Ostrovní a Školní)	Splněno.
Školní sociální pedagog (ZŠ Ostrovní)	Nesplněno z personálních důvodů.
Školní asistent (ZŠ Školní)	Nesplněno, resp. využíváno pro zaměstnání psychologa, (zástupci ZŠ nicméně uvedli, že asistent individuálně doučoval 4-5 dětí, není ale jisté, zda šlo o školního asistenta ze Šablon ²²).
Školní speciální pedagog (TGM)	Nebylo možné ověřit ²³ .
Školní kariérový poradce (od 2019)	Splněno min. u 2 škol od r. 2019, vykonáváno stávajícími zaměstnanci.
<p>- Shrnutí pozic navíc po jednotlivých školách:</p> <p>ZŠ Ostrovní: v rámci Šablon I nakonec realizován jen šk. psycholog (formálně skrze místo šk. asistenta). Z personálních důvodů se nezdařilo zřídit plánovanou pozici sociálního pedagoga, který by fungoval jako koordinátor inkluze na škole. Funkci kariérového poradce zastává paní zástupkyně, nebylo zcela zřejmé, zda v rámci Šablon.</p> <p>ZŠ Školní: v rámci Šablon I jen školní asistent (využito částečně pro šk psychologa) a od r. 2019 ze Šablon II kariérový poradce – zástupkyně ředitele.</p> <p>ZŠ TGM: Dle MPI měli mít v rámci Šablon I spec. pedagoga (od r. 2019 ze Šablon II pak šk. asistenta a kariérového poradce), reálný stav se nepodařilo ověřit, respondent informace neposkytl.</p>	

²¹ Není dostupný zpětný monitoring naplňování opatření ze Šablon, takže tyto informace musely být zjišťovány skrze rozhovory. V rámci rozhovorů nebylo možné provést kompletní monitoring obsazení pozic plánovaných ze Šablon. **Nezjištěné uvádíme šedou barvou nebo dovysvětlujeme komentářem.**

²² Není však zcela jasné, zda se jednalo o normálního asistenta pedagoga anebo je úvazek šk. asistenta rozdělený ještě na dva, kde část má psycholog a část reálný asistent, respondenti s těmito pojmy pracovali tak, že bylo velmi obtížné rozeznat, o kom právě mluví.

²³ Škola odmítla informace poskytnout.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Rozvoj kompetencí pedagogů prostřednictvím dalšího vzdělávání ze Šablon:	
a) v jiných oblastech než inkluze: Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP na témata: <ul style="list-style-type: none">• Matematická gramotnost (ZŠ TGM)• Čtenářská gramotnost (ZŠ TGM)• Cizí jazyky (ZŠ TGM a Školní) Tandemová výuka na ZŠ	Nerelevantní vzhledem k potřebám v oblasti inkluzivního vzdělávání. Neověřováno. <i>Vysvětlení: V MPI bylo zařazeno další vzdělávání pedagogů na různá témata (např. matematická gramotnost), která z pohledu evaluátora nemají k cílům MPI žádnou jasnou vazbu (anebo jen velmi vzdálenou). Monitorování všech těchto aktivit v rámci rozhovorů by je neúměrně protahovalo a odvádělo respondenty od tématu inkluze. V rozhovorech jsme se proto na tyto aktivity neptali a zaměřili se na to, zda ZŠ realizovaly vzdělávání pedagogů na téma inkluze (viz níže).</i>
b) V oblasti inkluze <ul style="list-style-type: none">• Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP v rozsahu 32 hodin (na 1 pedagoga) zaměřené na inkluzi (Ostrovní)• Vzdělávání pedagogického sboru ZŠ zaměřené na inkluzi – v rozsahu 8 hodin (TGM)• (ZŠ Školní až v Šablonách II)	ZŠ Ostrovní: počítala se vzděláváním na téma inkluze v rozsahu 32 hodin na jednoho pedagoga, nicméně nakonec nemohlo proběhnout kvůli neuznání kvalifikace přednášejícího. ZŠ Školní: vzdělávání DVPP na téma inkluze mají naplánované v rámci Šablon II od r. 2019, ale zatím nemohlo být zrealizováno kvůli pandemii Covid-19. ZŠ TGM: dle MPI měli mít DVPP na inkluzi v Šablonách I, zda proběhlo nebylo možné zjistit (zástupce školy informace neposkytl).
SPECIFICKÝ CÍL 2.2	Jsou podpořeny aktivity vedoucí k rozvoji kompetencí a aktivní doučování u žáků ohrožených školním neúspěchem.
Aktivita	Vyhodnocení
Odpolední doučování v neformálním klubu – individuální doučování (Romano jasnica)	V původně zamýšlené formě nerealizováno. Nevznikl klub a dětem nebyli k dispozici lektoři – studenti VŠ žijící ve Štětí. Romano jasnica poskytovalo doučování jen několika svým klientům v rámci SAS. Nicméně děti ve Štětí mají několik dalších možností doučování mimo činnost Romano jasnica, jednak přímo na školách, a dále také občasně v Otevřeném klubu mládeže, kde se pohybuje ve větší míře CS dětí ze SVL a zdejší vychovatelky mají důvěru těchto dětí. Od r. 2019 je navíc na školách v rámci Šablon II ještě další skupinové doučování. Kapacity doučování se tedy zdají být dostatečné a spíše se řeší, jak děti namotivovat, aby na něj dlouhodobě docházely a „nevypadávaly“ z něj. Zajímavá je praxe na ZŠ TGM, kde děti mají zřejmě doučování povinné (dle údaje z výroční zprávy). Zároveň na této škole mají méně žáků opakujících ročník, než na ostatních ZŠ (což může a nemusí souviset).
Klub zábavné logiky a deskových her pro žáky (ZŠ TGM)	Nepodařilo se ověřit.

a) Zhodnocení vhodnosti zacílení aktivit a komentář k jejich naplňování

Do strategického cíle 2 MPI spadají aktivity týkající se vzdělávání na základních školách ve Štětí. V rámci nejobsáhlejšího specifického cíle 2.1 šlo o aktivity navyšující kompetence pedagogů a personální posily skrze Šablony I. Do druhého specifického cíle pak spadaly aktivity zaměřené přímo na žáky ohrožené školním neúspěchem. Šlo nicméně pouze o dvě aktivity. Z hlediska zacílení je tak z tabulky na první pohled patrný značný **nepoměr už z hlediska počtu opatření zaměřených na pedagogy oproti opatřením cílícím přímo na cílovou skupinu dětí**, ačkoli právě u této CS identifikovali místní aktéři při analýze potřeb nejvíce problémů. Navíc mezi **vzdělávacími aktivitami**

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

specifického cíle 2.1 byly zařazeny i aktivity, které s potřebami uvedenými v MPI vůbec nesouvisí nebo souvisí velmi vzdáleně, jako například „Vzdělávání pedagogických pracovníků na téma matematická gramotnost“. Plánované vzdělávání v oblasti inkluze pak bohužel narazilo v realizaci na překážky. Na jedné ZŠ jej plánovali ve velkém rozsahu 32 hodin, ale neproběhlo z personálních důvodů,²⁴ na další bylo plánováno až později v rámci Šablon II, ale dosud neproběhlo kvůli pandemii onemocnění Covid-19.

Vzhledem k výše uvedenému hodnotí evaluátor **zacílení aktivit strategického cíle 2 jako nevhodné**, a to do té míry, že s touto sadou opatření nebylo možné předpokládat posun v oblasti inkluze ve vzdělávání, i kdyby se všechny aktivity realizovaly. **Opatření nebyla dost specificky zaměřena na cílovou skupinu dětí se SVP a na téma inkluze**. Z hlavních problémů definovaných v MPI vlastně reagovala pouze na *Nedostatek odborníků, specializovaných pracovníků v MŠ i ZŠ a nutnost dalšího vzdělávání pracovníků*. Z tohoto důvodu u strategického cíle 2 pojímáme popis aktivit jako takových stručněji a soustředíme se v dalším textu na **příčiny** nevhodného zacílení, a dále na to, které aktivity se i navzdory němu osvědčily a mohou být **příkladem dobré praxe**.

Důvodů nevhodného zacílení bylo zjištěno více. Jednak určitě souvisí se zjištěním z procesní evaluace, a sice, že ASZ nemohla, na rozdíl třeba od MAP, lokálně nabídnout **možnosti financování inkluzivních opatření** mimo financování skrze individuální projekty, které ale ve Štětí nevznikly (mimo SC 1 zaměřený na MŠ). Dále bylo zjištěno, že si v rámci Šablon I každá škola vybírala opatření samostatně podle svých preferencí, tedy reálně víceméně nezávisle na strategickém plánování a MPI. Z rozhovorů vyplynulo, že výběr nebyl dostatečně koordinovaný:

R4 „Ano, kdyby tam byl koordinátor na to, kterej se sejde se všema těma školama, organizacema a řekne: „Hele, tady ty šablony by bylo potřeba abyste si vzali, abysme takhle všichni působili“, tak by to mělo smysl. Ale my jsme se vlastně každěj vybrali, co jsme potřebovali nezávisle.“

Toto pravděpodobně souviselo s **fluktuací KIV** a jejich malými úvazky (viz výše). Zároveň lokální konzultant OPZ, který měl ve Štětí hlubší znalost lokality, se přípravě MPI už neúčastnil vzhledem k rozdělení managementu projektů OPZ a OP VVV a ve Štětí nevznikla ani žádná místní pozice manažera/koordinátora pro inkluzivní vzdělávání. **Na druhou stranu aktéři měli možnost v tomto směru své aktivity koordinovat na pracovních skupinách Vzdělávání**, které měly právě tomuto účelu sloužit. Posledním důvodem by tedy mohla být i **nižší motivace většiny zástupců ZŠ**, v porovnání například s mateřskou školou, aktivně se podílet na strategickém plánování v oblasti inkluze.

Navzdory výše uvedeným komplikacím můžeme i v rámci strategického cíle 2 identifikovat opatření, která byla zacílena správně a osvědčila se jako **příklad dobré praxe**. Především jde o zavedení nové pozice **školního psychologa**. Psycholožka působila nejprve na všech třech, později na dvou ZŠ. Důležité je, že neposkytovala pouze jednorázové konzultace, ale žákům, kteří to potřebovali, též **pravidelná individuální terapeutická sezení**. Zároveň pracovala i s rodinami, snažila se zjistit souvislosti a v případech, kde problémy žáka úzce souvisely s problémem rodiče, pomáhala řešit i problém zjištěný u rodiče (např. doporučením, kam je možné se s danou věcí obrátit pro pomoc). V ZŠ chodila na pozorování do tříd, pokud se zdálo, že nějakého žáka děti nechtěly vzít mezi sebe. Navštívila též ubytovny v SVL, aby zjistila, jaký prostor zde děti mají pro učení a zasadila se o to, aby zde děti měly oddělenou místnost na domácí přípravu. Díky komunikaci s rodinami a získání důvěry pedagogů se jí podařilo plnit klíčovou **rolí prostředníka – mezičlátku mezi vyučujícími**

²⁴ V jednom případě pedagog před realizací odešel a v dalším nebyla lektorovi uznána kvalifikace. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

a **rodinami**, který dosud chyběl a ukazuje se přitom jako zásadní. K práci psycholožky se kladně vyjadřovali všichni respondenti v lokalitě, jako příklad uvádíme citaci jednoho z nich:

R4 „*To je právě člověk, že když máme problémy, tak ona ho řeší, ale opravdu se snaží dojít do toho cíle, jo. Že to nenechá usnout, ale snaží se vopravdu hledat cesty, jak to vyřešit co nejrychleji (ředitel jedné ze ZŠ).*“

Jedním z problémů, které psycholožka s dětmi v rámci individuální práce řešila, bylo i záškoláctví, které bylo definováno v MPI jako jeden z hlavních problémů. Zatímco většina ostatních aktérů vnímala záškoláctví jako problém sám o sobě, psycholožka jej vnímala komplexněji jako důsledek/projev nějakého jiného problému a zdůrazňovala, že je třeba především zjistit, **proč žák do školy nechce chodit**:

R8 *Musíte hledat příčinu. (...) Jestli je to otázka neúspěchu, jestli je tam šikana, jestli doma má problémy. To jsou věci, které potřebujete z toho dítěte dostat a nedostanete to od něj hned. Já mu nabídnu nějaká fakta, že bude chodit, musím ho motivovat a bude ke mně chodit na sezení. (...) to není jedna návštěva, on chodí ke mně teď půl, třičtvrtě roku.“*

Nejčastěji pak jako příčinu nedocházky odhalila **školní neúspěch**, který děti demotivuje. Kromě školní psycholožky, jejíž práce byla v rámci opatření SC2 MPI nejkompaktnější, se též osvědčila na ZŠ Školní asistentka za účelem pomoci prospěchově slabším dětem. Ta pomáhala skrze **individuální doučování**, jehož výsledky se podle vyučujících v hodinách projevily, nicméně jakmile děti na doučování přestaly chodit, jejich prospěch se opět zhoršil.

b) Příspěvní aktivit k naplňování potřeb stanovených v MPI a strat. cíle 2, výsledný stav

Jak již bylo zmíněno výše, aktivity strategického cíle 2 příliš nereagovaly na hlavní problémy stanovené v analýze potřeb v MPI. Tomu odpovídá, že i v současnosti v rozhovorech byly zmiňovány **stále ty stejné problémy** jako při vzniku MPI, tedy zejména nedostatečná podpora rodin vůči svým dětem, nezáměr rodičů o dění ve škole a záškoláctví. Též pokud jde o školní úspěšnost žáků – z rozhovorů ani z dat z výkazů MŠMT (viz kapitola 5) není patrný posun. Jako klíčový prostor pro opatření do budoucna se tak jeví **navázání většího kontaktu s rodinami a více aktivit přímo v terénu a pro cílovou skupinu žáků a žaček**. Ideální by bylo přidání dalšího terénního pracovníka města, který by měl kapacitu věnovat se v rodinách specificky jen domácí přípravě a vzdělávání.²⁵

Výše uvedeným ovšem nechceme říci, že aktivity cílené na navýšení personálních kapacit škol a kompetencí pedagogů nejsou důležité. Pouze poukazujeme na to, že jim byla věnována při plánování větší pozornost. I v oblasti specifického cíle 2.1 je ale určitě potřeba dále pracovat. Jednak některá opatření ze Šablon I nakonec nebyla na školách realizována, a zejména **celkový počet personálních posil (odborníků) stále není dostatečný, aby bylo možné pokrýt plně potřeby všech dětí** a dosáhnout tak měřitelných posunů. Pro ilustraci uvádíme citaci z rozhovoru na ZŠ, na kterou dochází nejvíce sociálně znevýhodněných dětí:

R7 „*Máme kolem 20ti dětí, které mají napsaného asistenta, ale těch asistentů máme 7. Jenom 7. Ale placené (z krajského úřadu, pozn. autora) máme 3 z toho. Takže je to takový trochu šilný systém, že já, ať se rozhodnou, jak se rozhodnou, buď řeknu, dva asistenty propustím, aby zbylo na výplaty, ale pak budu poslouchat řeči těch rodičů, kteří se chtějí postarat o to dítě a ten systém je super, fakt to pomáhá těm učitelkám.“*

Též se ukázala důležitost toho, koncipovat opatření na podporu školního úspěchu pro děti jako **dlouhodobá a děti motivovat k soustavné docházce na doučování**.

²⁵ V rozhovorech byla zmiňována spokojenost s terénními pracovníky města, kteří fungují velmi dobře při práci v rodinách, nicméně pokud s rodinou řeší zásadní existenční problémy, už jim nezbývá kapacita věnovat se intenzivně dítěti a jeho domácí přípravě či snaze o předávání rodičovských kompetencí. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

6.3 Strategický cíl 3: Ve Štětí je díky pravidelnému setkávání všech zástupců vzdělávacích institucí posílena spolupráce všech aktérů a zvýšena efektivita vzdělávání

Tabulka 3c – Monitoring realizace aktivit v MPI (MPI 2017-2020) – Strategický cíl 3

STRATEGICKÝ CÍL 3	Ve Štětí je díky pravidelnému setkávání všech zástupců vzdělávacích institucí posílena spolupráce všech aktérů a zvýšena efektivita vzdělávání.
SPECIFICKÝ CÍL 3.1	Všichni zástupci vzdělávacích institucí jsou v rámci pravidelných setkání informováni o vzájemných aktivitách, vyměňují si zkušenosti.
Aktivita	Vyhodnocení
V pravidelných intervalech budou pokračovat jednání Komise pro vzdělávání a školství.	Splněno, nicméně tato setkávání probíhala již před vznikem MPI a MPI na jejich činnost neměla žádný vliv.

Součástí strategického cíle 3 je pouze jedna aktivita – pravidelná **setkávání Komise pro vzdělávání a školství**. Z výpovědí respondentů, a konečně i ze samotné formulace aktivity, je zřejmé, že jde o aktivitu, která ve Štětí probíhala pravidelně již před vytvořením MPI a nebyla ani následně MPI nijak ovlivněna. Není tedy zcela jasné, proč byla do MPI vůbec zařazena. **Z tohoto důvodu jsme se v rámci evaluace na tento strategický cíl nezaměřovali** ve prospěch možnosti věnovat se více do hloubky ostatním strategickým cílům. Kromě toho se spolupráci aktérů podrobně věnujeme v procesní zprávě věnované právě kvalitě spolupráce aktérů v oblasti IKV.

6.4 Strategický cíl 4: Ve Štětí je zajištěn nepatologický způsob trávení volného času u dětí a mládeže

Tabulka 3d – Monitoring realizace aktivit v MPI (MPI 2017-2020) – Strategický cíl 4

STRATEGICKÝ CÍL 4	Ve Štětí je zajištěn nepatologický způsob trávení volného času u dětí a mládeže.
SPECIFICKÝ CÍL 4.1	Město Štětí podporuje možnosti trávení volného času u jinak neorganizované mládeže.
Aktivita	Vyhodnocení
25 dětí navštěvuje Otevřený klub mládeže. Realizace 4 akcí nad rámec dosavadních aktivit.	Splněno: Celkově klub navštěvuje 40 dětí. Počet dětí, které v něm jsou zároveň v jeden den, je proměnlivý v závislosti na ročním období, odhadovaný průměr je 25 dětí v jednom dni. ²⁶ <i>(souvislost aktivity s MPI částečná – skrze rozšíření aktivit o besedy, akce za účelem prevence, poradenství)</i>

²⁶ Z cílové hodnoty uvedené v MPI není zřejmé, zda byl myšlen počet dětí, které celkově do klubu docházejí, nebo kolik jich tam průměrně bývá zároveň v rámci jednoho dne. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

4 asistenti prevence kriminality dohlíží nad neorganizovanou mládeží v místech trávení volného času

Splněno
V rámci projektu KPSVL OPZ, v roce 2019 činnost navzdory spokojenosti ukončena vzhledem ke konci projektu.

a) Zhodnocení vhodnosti zacílení aktivit a komentář k jejich naplňování

Na potřebu spočívající v chybějícím zájmu dětí o kroužky a aktivní trávení volného času reaguje strategický cíl 4 rozšířením aktivit Otevřeného klubu mládeže. Tento klub existuje již od roku 2009 a podle odhadů zdejších pracovníků do něj dochází 40 % dětí ze SVL a zároveň 75 % všech dětí náleží k romské menšině. Cílem opatření MPI bylo využít stávající potenciál klubu, nabídnout dětem, které jsou už zvyklé do něj docházet, kvalitní program a tím dosáhnout zkvalitnění trávení volného času. Tato aktivita byla zároveň doplněna činností tzv. asistentů prevence kriminality (opatření spadající primárně pod OPZ), což byl tým asistentů pocházejících z prostředí sociálně vyloučené lokality složený převážně z Romů, který měl díky dobré místní znalosti působit jako mezičlánek mezi obyvateli SVL a policií.

Uvedené aktivity vhodně reagují na konkrétní problém uvedený v MPI a zároveň mají potenciál vést k uvedenému cíli – *zlepšení trávení volného času u jinak neorganizované mládeže*. Aktivity strategického cíle jsou tedy **zacíleny vhodně**. Zároveň můžeme říci, že z hlediska monitoringu aktivit jde o **nejlépe naplňovaný strategický cíl** v rámci MPI, protože obě aktivity jsou hodnoceny jako splněné.

Činnost Otevřeného klubu mládeže (dále též OKM) lze pokládat za příklad dobré praxe lokality. Jednak proto, že, jak bylo řečeno, cílí skutečně na cílovou skupinu dětí ze SVL a romských dětí, o kterou v IKV projektu zejména jde, ale také vzhledem k vhodně zvolené **rozmanité nabídce aktivit kombinované i s individuální podporou a motivací dětí a dospívajících**. Klub nabízí široké spektrum jak neorganizovaných, tak společných aktivit (např. taneční kroužek romských tanců). V rámci nich probíhají i besedy, na kterých se děti nenásilnou formou vzdělávají v různých tématech. Příkladem je beseda o finančním zdraví nebo přednáška za účelem prevence rizikového chování od K-centra. Na jedné z aktivit se podílel i jeden zástupců APK. Zároveň se pracovníci klubu dětem věnují i individuálně, jednak **pomocí se školní přípravou** a doučováním, ale i konzultováním jejich aktuálních problémů. Časté například je, že se pracovníci klubu dospívajícím snaží vymluvit předčasný odchod ze střední školy tím, že s nimi probírají možné následky.²⁷

b) Přispění aktivit k naplňování potřeb stanovených v MPI a strateg. cíle 4, výsledný stav

Ze dvou popsanych opatření přispívá k naplnění strategického cíle 4 svou činností především Otevřený klub mládeže. Klub dosahuje návštěvnosti, kterou si v rámci MPI předsevzal a především pak dosahuje stanoveného cíle tím, že zkvalitňuje trávení volného času mládeže, která sem dochází (viz aktivity popsané výše). Pokud jde o **docházku dětí na kroužky**, která v potřebách byla přímo zmiňována, část dětí stále od pravidelného docházení na kroužky odrazuje nutnost včasného příchodu a dodržování režimu. Nicméně klub děti soustavně k docházení na kroužky motivuje, což se prakticky projevuje na tom, že děti docházejí na kroužky mažoretek, kroužek tanců přímo v OKM,

²⁷ Na toto téma jsme se zástupkyně OKM ptali podrobněji, vzhledem k tomu, že odchody ze SŠ byly též často zmiňovaným problémem v rámci rozhovorů. Jak pracovníci OKM, tak terénní pracovníci města neviděly jako hlavní důvod zanechání docházky finance na dojíždění a školní pomůcky. Pokud jde o finanční stránku, tak hraje roli spíše v tom smyslu, že studenti školu opustí a začnou pracovat, aby získali finanční nezávislost a osamostatnili se od početné rodiny. Častější je to v době ekonomické prosperity, kdy je ve Štětí velká nabídka nekvalifikovaných pracovních míst, přičemž dospívající už nedohlédnou, že v době krize pak tato místa být nemusí. Podle zástupce OKM se většina dětí na SŠ těší, ale kritické je období adaptace – cca dva měsíce po nástupu.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

do hudebky a nejvíce pak na fotbal, kam chodí minimálně deset dětí navštěvujících klub. Některé děti též chodí na kurzy bojových umění organizované místním Skautem.

Otázkou je, nakolik jsou přínosy klubu **přičitatelné MPI**, když klub fungoval již od roku 2009, tedy dlouho před MPI. Dle MPI měla přidaná hodnota spočívat v realizaci akcí nad rámec dosavadních aktivit, ke které podle zástupce OKM pravdu došlo. Celkově prý byla nabídka aktivit v OKM v posledních letech podstatně rozšířena. Konkrétní počet besed a aktivit, které by se nebyť MPI nekonaly, ale na základě rozhovorů bez další evidence nelze určit.

V rámci přínosů OKM ještě zmíníme jeho potenciál do jisté míry plnit inkluzivní roli. Jak bylo uvedeno výše, v současnosti dochází do klubu zhruba 75 % dětí, které jsou příslušníky romské menšiny. Podle pracovníků klubu rodiče neromských dětí v minulosti zakazovali svým dětem do klubu chodit kvůli vysokému počtu romských dětí. Když už tam neromské děti byly, tak si hrály odděleně. To se prý postupem času podařilo změnit a **nyní se v klubu děti baví společně**. I přesto, že klub je stále navštěvován převážně romskými dětmi, je toto dobrý signál, že klub může pomoci v **odbourávání předsudků** a navázání vztahů mezi příslušníky menšiny a majoritními dětmi. Město v budoucnu plánuje další spolupráci s OKM v podobě docházení terénní pracovníce, která by v OKM doučovala, či mini SAS pro ubytovny.²⁸

Pokud jde o **přínosy asistentů prevence kriminality**, přímo v oblasti vzdělávání šlo spíše o podpůrnou činnost k ostatním aktivitám, jako účast na preventivní akci organizované OKM či součinnost se ZŠ nebo školní psycholožkou v jednotlivých případech záškoláctví. Jejich primární činnost se soustředila na obyvatele SVL, kde zvyšovali jejich informovanost o sociálních a dalších službách a snažili se je motivovat ke změně životní situace. Význam měl i jejich pravidelný pohyb v ulicích SVL a města, který umožňoval řešit aktuálně vzniklé problematické situace a zvyšoval pocit bezpečí jak obyvatel SVL, tak ostatních občanů města. V tomto směru s nimi byli zdejší obyvatelé dle evaluace OPZ velmi spokojeni. Více informací je uvedeno v Evaluační zprávě OPZ.²⁹

7. Zhodnocení rizik při plnění cílů (obecná rizika i konkrétní rizika v řešené lokalitě)

Mnohá hlavní rizika, která se při realizaci naskytla, jsou patrná již z textu evaluace výše. Celkově v podstatě odpovídají těm, která byla při přípravě MPI předjímana. V tabulce 5 uvádíme seznam rizik, který byl uveden v textu původního MPI:

Tabulka 4 – Rizika uváděná v MPI Štětí 2017-2020 (tučně uvedena rizika, která se naplnila)

Název rizika	Závažnost	Opatření k eliminaci rizik	Odpovědnost
Nedostatek odborných personálních kapacit k realizaci opatření	Vysoká	Aktivní komunikace s potenciálními partnery už před začátkem projektu. Spolupráce s ÚP, včasná inzerce na webových stránkách města a škol. Spolupráce s místními studenty pedagogických fakult.	Jednotliví žadatelé – školy, Romano jasnica.

²⁸ V současné době jsou bohužel plány pozastaveny kvůli epidemii onemocnění Covid-19. Otevřený klub momentálně musí být zavřený.

²⁹ Büchlerová, D. *Evaluační zpráva za lokalitu Štětí* (Evaluace spolupráce v rámci OPZ). Praha:

Agentura pro sociální začleňování: 2019.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Legislativní změny, změny podmínek výzvy	Vysoká	Pravidelné konzultace s poskytovatelem dotace, účast na informačních seminářích, konzultace s ASZ.	Jednotliví žadatelé s podporou ASZ.
Nedosahování vytčených indikátorů	Vysoká	Včasný a průběžný monitoring plnění MPI.	Jednotliví žadatelé, PS Vzdělávání, metodická podpora ASZ.
Nedostatek finančních prostředků na realizaci aktivit	Vysoká	Důsledná příprava projektových žádostí , průběžné hodnocení realizace projektů, průběžná komunikace s ŘO OP VVV.	Jednotliví žadatelé – školy, Romano jasnica

Z uvedených rizik se bohužel většině nepodařilo předejít. Pokud jde o první riziko, nedostatek odborných kapacit pro realizaci se projevil v tom, že se z tohoto důvodu školám nepodařilo realizovat všechny původně zamýšlené aktivity ze Šablon I, zejména školního sociálního pedagoga a vzdělávání v oblasti inkluze v rozsahu 32 hodin na škole s nejvyšším počtem žáků ze SVL. Pokud jde o nedosahování vytčených indikátorů, i toto riziko se bohužel naplnilo, což je patrné ze samotné tabulky plnění aktivit MPI. Nicméně nenaplnění aktivit vnímáme spíše jako důsledek naplnění ostatních rizik, než jako výsledek nedostatečného monitoringu. Přesto je třeba v tomto směru konstatovat, že průběžný monitoring plnění aktivit v lokalitě dle našich informací v podstatě neprobíhal.

Poslední riziko - *Nedostatek finančních prostředků na realizaci aktivit* – považujeme za **největší naplněné riziko** celé realizace. Jak je patrné už z formulace tabulky rizik (bod důsledná příprava projektových žádostí), zamýšlená podoba intervence počítala jako s **hlavním zdrojem financí se vznikem individuálních projektů do výzev OP VVV pro obce zahrnuté v KPSVL**. Žadatelé individuálních projektů mělo být město, popřípadě nezisková organizace. **Ve Štětí však žádný takový projekt nakonec nevznikl.**³⁰ Zvolený design spolupráce počítal s většími kapacitami města či přítomností větší NNO v lokalitě a nesedl tedy malé lokalitě Štětí, kde město pro administrativu dalšího komplexního projektu nemá potřebné kapacity a zároveň v lokalitě **nepůsobí silnější místní nezisková organizace**, která by projekt zvládla. Pražská nezisková organizace Schola Empirica, která zamýšlela podání projektu do výzvy 039, na poslední chvíli od podání ustoupila pro z jejich pohledu extrémní administrativní náročnost.³¹

8. Výsledný stav vzdělávacího systému a doporučení do budoucna

Výsledný stav jednotlivých programových oblastí MPI (strategických cílů) byl podrobně popsán v předcházející kapitole. V poslední kapitole tato zjištění nejdříve doplňujeme o stručné posouzení, nakolik strategické plánování v rámci MPI naplnilo principy adresnosti, konzistence, koordinace a udržitelnosti. Poté uvádíme shrnutí hlavních zjištění k výslednému stavu vzdělávacího systému a seznam hlavních **doporučení** z evaluace.

³⁰ Důvody, proč projekt ve Štětí nevznikl, podrobně rozebíráme v procesní evaluaci. Pokud jde o projekt Dobrý začátek zmiňovaný v oblasti předškolního vzdělávání, ten vznikl ještě před sestavením MPI a nebyl podán v rámci výzev pro žadatele KPSVL, o kterých zde mluvíme.

³¹ Více informací viz procesní evaluace.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

8.1 Adresnost / relevance

Adresnost ve smyslu vhodného zacílení intervencí na hlavní problémy identifikované v MPI je podrobně řešena v kapitole 6 – *Zhodnocení cílů MPI*, kde je vhodnost zacílení posouzena zvláště pro opatření jednotlivých strategických cílů. Z této části vyplývá, že realizované aktivity se na hlavní problémy definované v analytické části MPI zaměřily pouze částečně. Nelze říci, že by aktivity byly zacíleny nevhodně v tom smyslu, že by pro ně na straně cílové skupiny nebyla potřeba či zůstaly nevyužity. Spíše se do značné míry jednalo o opatření, která by aktéři realizovali i bez MPI, mimo oblast předškolního vzdělávání nebyly vyzkoušeny žádné vyloženě nové postupy³² a opatření necítila specificky na inkluzi. Ze strategických cílů MPI byl nejlépe zacílený SC 1 zaměřený na mateřské školy.

Více než polovina problémů **definovaných v analytické části MPI nebyla skrze aktivity vůbec adresována. Konkrétně jde o následující problémy:**

- Neexistence „E“ oborů na místní střední škole
- Předsudky, stereotypní myšlení ze strany školy vůči dětem ze sociálně vyloučených lokalit, nebo se speciálními vzdělávacími potřebami
- Nedostatečná finanční gramotnost cílové skupiny
- Nezáměr rodičů o dění ve škole
- Nedostatečná podpora rodiny vůči dětem
- Neschopnost rodičů efektivně komunikovat s pracovníky mateřských škol

Pokud jde o formulaci strategických a specifických cílů napříč MPI, ty byly stanoveny velmi obecně a nekonkrétně, tak že naplnění v podstatě nelze posoudit (není měřitelné) např.:

- Žáci základních škol ve Štětí jsou podpořeni ve školní docházce a v dosažení školního úspěchu

Tak, jak jsou formulované, jde o hodně dlouhodobé cíle, jejichž dosažení vyžaduje souhrn mnoha prvků fungujících po dlouhý čas a také, zdá se, **větší celkový objem intervence**. Vhodnější by v případě plánu pro období 3 let bylo stanovit užší konkrétnější a v daném časovém horizontu splnitelné cíle.

8.2 Konzistence

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami cílové skupiny je rovněž blíže evaluována v předchozí kapitole. Souhrnně z ní vyplývá, že konzistence zatím není dostatečná, protože kapacita inkluzivních opatření ve Štětí, zejména těch zaměřených přímo na cílovou skupinu, neodpovídá svým rozsahem potřebám cílové skupiny. Chybí zejména intenzivnější podpora prostřednictvím terénní práce v rodinách, prohlubování vztahu mezi školou a rodinou, další aktivity na podporu školního úspěchu žáků. Z části tento stav reflektuje absence silnější neziskové organizace v lokalitě. Velmi vhodně ovšem pokrývá potřeby cílové skupiny Otevřený klub mládeže.

8.3 Koordinace a synergie

Oslovení aktéři nespatořovali v naprosté většině případů žádné problémy ve vzájemné spolupráci a koordinaci. Všichni aktéři si zejména chválili nadstandardní spolupráci s městským úřadem a také

³² Že MPI „nepřineslo nic vyloženě nového“ uváděli těmito slovy i sami respondenti v rámci rozhovorů v lokalitě.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

s terénními pracovníky města. Prohloubena byla ve sledovaném období spolupráce mezi městem a mateřskou školou, a také mezi školním psychologem, rodinami a terénními pracovníky města. Všichni aktéři se pravidelně setkávají (konkrétněji popsáno v procesní evaluaci). Štětí navíc i díky své menší rozloze paří mezi lokality, kde jsou všichni aktéři v častém kontaktu a navzájem dobře informovaní.

Prostor pro zlepšení je ještě ve spolupráci mezi základními školami navzájem, popřípadě prohloubení spolupráce škol a Otevřeného klubu mládeže. V případě škol by byla zejména vhodná větší **koordinace v oblasti zavádění inkluzivních opatření** a sdílení know-how v tomto směru. Jedinou zásadnější výjimkou v bezproblémové spolupráci je nezisková organizace Romano jasnica, která by měla fungovat jako prostředník mezi školami a rodinami ze SVL, nicméně v praxi se školy většinou v případě potřeby obrací spíše na terénní pracovníky města, jelikož organizace a její služba SAS nefunguje podle představ ostatních aktérů.

8.4 Udržitelnost

Aktivity identifikované v rámci evaluace jako nejúspěšnější – Otevřený klub mládeže a činnost školního psychologa – by podle všeho měly pokračovat i nadále. Otevřený klub je placený z prostředků města, které spolupráci s ním plánuje ještě navýšit, psycholog částečně z projektu Šablony a částečně z prostředků města. Vzhledem k tomu, jaká je s touto pozicí spokojenost, se i po případném skončení Šablon bude určitě hledat cesta, jak psychologa udržet z hlediska finančního. Z personálního hlediska bylo již zajištěno předání od stávající psycholožky, která půjde do důchodu, nové psycholožce, která již na jedné škole působí. V případě mateřské školy je velká škoda, že na projekt Dobrý začátek, který končil v roce 2019, nakonec již nenavázal další projekt Scholy Empirica.

Pokud jde o personální posily a vzdělávání hrazené skrze Šablony I, ty pokračují v rámci Šablon II v ještě větším rozsahu a v budoucnu by měly běžet i Šablony III. Prozatím by tedy měla být minimálně možnost získat na tyto pozice finance, přičemž praktická realizace bude záviset na tom, zda se školám povede získat konkrétní osoby na dané pozice a zachovají si motivaci procesovat další žádosti v rámci Šablon. Zde je třeba říci, že na těžkosti s obsazováním pozic má samozřejmě vliv právě to, že nejde o pozice dlouhodobé, ale pouze na projektové období dvou let, což je pro mnoho zaměstnanců neatraktivní. Dlouhodobým a stabilním řešením tedy bude teprve začlenění klíčových pozic školních asistentů, speciálních pedagogů a školních psychologů do běžného financování škol. To také umožní místním aktérům zaměřit se na projektové úrovni na možné nové inovativní přístupy namísto na „vykrývání“ základních chybějících kapacit.

8.5 Shrnutí hlavních zjištění

K vyhodnocení Místního plánu inkluze Štětí 2017-2020 lze závěrem konstatovat, že dokument a spolupráce na něj navázaná ve Štětí nevedly k zásadnějším posunům v oblasti vzdělávání, protože MPI od začátku **neměl potenciál zásadní změnu v lokalitě vyvolat**. Klíčovou roli v tom sehrálo **nevhodné zacílení MPI**, ve kterém chyběla nová opatření specificky zaměřená na inkluzi a práci s cílovou skupinou a obecně **malý objem intervence**. Oba tyto faktory byly způsobeny spíše **nedostatkem finančních pobídek** než neochotou lokality ke spolupráci.

Oproti původním předpokladům ASZ ve Štětí **nebyly podány žádné projekty do výzev OP VVV** pro SVL a žádnými jinými prostředky ASZ pro lokalitu nedisponovala. MPI se tím pádem muselo omezit na aktivity financované ze Šablon, OPZ či stávajících prostředků města, tedy do značné míry **aktivity, které by probíhaly v lokalitě i bez MPI**. Nemohlo tedy reálně plnit svou předpokládanou funkci a ani místní aktéři jej tím pádem nevnímali jako přínos (viz závěry procesní evaluace).

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

V porovnání s jinými lokalitami spolupracujícími s ASZ byla ve Štětí **menší vůle se do individuálního projektu v rámci OP VVV zapojit**, což ovšem nelze nutně vnímat jako projev nízké motivace lokality či neochoty ke spolupráci. **Ve Štětí je hned několik motivovaných aktérů.** Nicméně zde chybí **silnější nezisková organizace** v oblasti vzdělávání, která by pro město byla partnerem³³ a zároveň kapacity městského úřadu v tak malém městě, kde není zřízen školský odbor, jsou omezené. Zvláště když již nyní město administruje projekt v OPZ a školám výrazně pomáhá s administrací Šablon. Částečně tedy můžeme příčinu vidět i v tom, že **předpokládaný design spolupráce skrze podávání komplexních projektů nebyl pro takto malou lokalitu vhodný.** Ve výsledku se tak lokalita bohužel stále potýká s podobnými problémy jako na počátku spolupráce, zejména pokud jde o motivovanost rodin a žáků ve vztahu ke vzdělávání.

Přesto ale i ve Štětí díky aktivitě zdejších aktérů můžeme najít příklady dobré praxe, které mohou být inspirací pro ostatní lokality. Výborně funguje na školách **školský psycholog**, který se individuálně věnuje žákům a jejich potřebám a ve spolupráci terénními pracovníky města zároveň funguje jako prostředník mezi školou a rodinou. Velmi aktivní je vedení **mateřské školy**, které díky projektu **Dobrý začátek** zprostředkovalo svým pedagogům vzdělávání v nových metodách přístupu k dětem, včetně **zahraničních vzdělávacích stáží** a též se skrze terénní práci snažilo o větší propojení MŠ s rodinami dětí. Ze základních škol je v oblasti inkluze aktivní ZŠ Ostrovní, která zřídila pro děti se SVP přípravnou třídu, organizovala veřejné setkání s rodiči či nabízela nadstandartní pomoc dětem ze SVL v období epidemie onemocnění Covid-19. Z hlediska propojování všech aktérů hraje zásadní roli **Odbor sociálních věcí města**, který nastavil příkladnou spolupráci a **pravidelná setkávání** všech aktérů oblasti vzdělávání. Velmi inspirativní je činnost **Otevřeného klubu mládeže**, zřízeného pod městem, kterému se povedlo trvale zaujmout děti a mládež příslušící k menšinám a zajistit jim kvalitní trávení volného času. Zdejší pracovníci mají důvěru dětí, z nichž některým i pomáhají se školní přípravou. Potenciál Otevřeného klubu by bylo dobré co nejvíce vytěžit i do budoucna.

8.6 Doporučení

Poslední část zprávy se věnuje doporučením do budoucna, která vyplývají z hlavních zjištění evaluace. Snažili jsme se na zkušenost vyplývající ze spolupráce ASZ ve Štětí podívat co nejvíce komplexně. Vzhledem k tomu, že východiska lokality jsou do velké míry dána i faktory mimo její pravomoc, stanovili jsme, kromě doporučení adresovaných Štětí, také doporučení adresovaná samotné ASZ a také dlouhodobější systémová doporučení adresovaná MŠMT, ačkoli si uvědomujeme, že v posledním případě jde o relativně komplexní změny, které nelze prosadit snadno. Doporučení jsou tedy **rozdělena do tří sekcí** podle toho, komu jsou adresována (viz tabulka na další straně):

³³ Navzdory snahám ASZ do lokality novou NNO přilákat (jednání o projektech se Scholou Empirica a později s Centrem D8.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

8.6.1 Hlavní doporučení pro lokalitu Štětí

ZÁVĚRY	DOPORUČENÍ
<p>1. Opatření MPI nedostatečně cílila na hlavní problémy lokality</p> <p>Opatření MPI 2017-2020 reagovala na hlavní problémy identifikované aktéry v lokalitě jen částečně. Nejvíce cílila na navýšení kapacit škol, na přímou podporu cílové skupiny bylo aktivít méně a některé z nich nebyly realizovány. Přetrvávají tak problémy jako nedostatečná podpora rodin vůči dětem, nezájem rodičů o dění ve škole, záškoláctví, školní neúspěšnost.</p>	<p>Podpořit více opatření pro přímou podporu žáků a spolupráci s rodiči</p> <p>Zacílit aktivity více na žáky a jejich rodiny skrze intenzivní terénní práci. Pro žáky ze SVL jsou dobrou praxí doučovací kluby a předškolní kluby umístěné přímo v SVL, kde pracovníci klubu mohou ráno děti vyzvedávat doma. Zásadní je dostatečná nabídka doučování pro všechny potřebné děti, které má dlouhodobý charakter. Zvážit možnosti doučování i mimo školu, např. systematictější doučování v OKM nebo na ubytovnách. Žáky k němu motivovat (např. soutěžemi / hrami po doučování.)</p>
<p>2. Chybí intenzivnější kontakt mezi školami a rodiči</p> <p>Pro práci s dětmi ohroženými školním neúspěchem je podle lokality velmi důležitý kontakt mezi školou a rodinou, aby se rodiče do procesu vzdělávání více zapojili. Dosud funguje jako mezičlánek mezi školami a rodinou školní psycholog s terénními pracovníci města. Vhodné by ale byly další posily.</p>	<p>Přidat další pozice fungující jako mezičlánek mezi školou a rodinou</p> <p>V případě vyhlášení nových výzev pro SVL (popř. jiných) v oblasti vzdělávání doporučujeme podání projektu a zřízení pozice asistenta pro komunikaci s rodinou, sociálního pracovníka pro práci s komunitou, popř. dalších specificky cílené pozice (viz níže – sekce dobrých praxí). Zároveň usilovat o posílení kapacit pod městem o terénního pracovníka pouze pro vzdělávání (viz též doporučení č. 10)</p>
<p>3. Strategické plánování ovlivněno nevyužitím projektů do výzev pro SVL</p> <p>ASZ při plánování spolupráce předpokládala, že obec bude moci čerpat prostředky z místního projektu(/ů) z výzev OP VVV pro SVL. Ten ale ve Štětí nevznikl. V této situaci nebylo možné MPI společně plánovat tak, aby zahrnovalo inovativní přístupy / opravdu nové aktivity. Na nová opatření nebyly finance a strategické plánování tak neplnilo svůj účel.</p>	<p>Zvážit do budoucna i jiný projekt v oblasti vzdělávání než jen Šablony</p> <p>Do jisté míry absence projektů zaviněna nepřívětivým nastavením projektů (žádosti a administrace) pro malé lokality. V tomto směru adresujeme doporučení i MŠMT/ASZ – viz níže. Přesto lokalitě doporučujeme neřezignovat do budoucna na možnost podání projektů do výzev na inkluzivní vzdělávání, popř. jiných mimo ESIF. Všechny zde zmiňované příklady dobré praxe vycházejí z praxe inkluzivních výzev pro SVL. Pomocí pro město by v tomto směru bylo přilákání nové neziskové organizace do lokality.</p>
<p>4. Lokalita nemá v oblasti vzdělávání dostatečnou oporu v neziskovém sektoru</p> <p>Hlavní problémy identifikované v lokalitě vyžadují intenzivní terénní práci. V té obvykle podstatnou funkci plní neziskový sektor. Ve Štětí MPI předpokládalo intenzivní zapojení NNO Romano Jasnica, která však nebyla dostatečně efektivní, jejich SAS má málo klientů a školy se na RJ časem přestaly obracet. Město má kvalitní terénní pracovníky, ti ale s rodinami musí řešit zásadní existenční problémy a pro řešení školní přípravy nemají velký prostor.</p>	<p>Pokusit se do lokality přilákat nové neziskové organizace zabývající se oblastí vzdělávání</p> <p>Navázat spolupráci se silnou NNO, která by městu vypomáhala s podáváním projektových žádostí, realizovala rozsáhlejší terénní práci v SVL skrze větší projekty typu (původně plánovaného) vzniku nízkoprahového centra anebo výše zmíněného doučovacího klubu v SVL.</p>

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

ZÁVĚRY	DOPORUČENÍ
<p>5. Kapacity ZŠ jsou posilovány skrze Šablony, ale zatím spíše málo a bez společné koncepce</p> <p>Aktivity MPI financované skrze Šablony reflektují snahu o navýšování personálních kapacit základních škol ve Štětí. Dosavadním velkým úspěchem v této oblasti je činnost školního psychologa. Možnosti mnohých dalších pozic financovatelných v rámci Šablon však zůstaly nevyužité. Zároveň chyběla koordinace těchto opatření mezi ZŠ navzájem. To souviselo s tím, že ve Štětí nebyl žádný místní manažer / koordinátor inkluze.</p>	<p>Přidat na ZŠ další pozice s přímou vazbou na plnění potřeb dětí se SVP</p> <p>I nadále ze strany města motivovat ZŠ při podávání žádostí do Šablon. V rámci setkání komise pro vzdělávání více koordinovat mezi ZŠ, jaká opatření si z nich vybírají. Vyzkoušet skrze Šablony či nové projekty i další typy pozic – např. koordinátor inkluze / navýšení úvazku výchovného poradce, inspirovat se příklady dobré praxe z jiných lokalit (viz níže - dobré praxe). Pomáhat školám se síťováním (propojování s VŠ) za cílem sehnání dostatečného množství odborníků na tyto pozice.</p>
<p>6. Další vzdělávání v oblasti inkluze a obecně nových přístupů k dětem probíhalo výrazněji pouze v MŠ</p> <p>Z rozhovorů vyplývalo, že vedle problémů na straně rodin, je stále třeba pracovat s pedagogy ZŠ a MŠ, aby se odstranily předsudky vůči sociálně znevýhodněným dětem a aby uměli s takovými dětmi efektivněji pracovat. Další vzdělávání v tomto směru zatím probíhalo výrazněji pouze v MŠ. Zároveň ale na ZŠ zaznívalo, že pedagogové jsou různých školení přesyceni a mají pocit, že na ně v týdnu nemají myšlenkovou kapacitu.</p>	<p>Vyzkoušet vzdělávání pedagogů skrze zahraniční stáže</p> <p>Vhodnou možností dalšího vzdělávání v oblasti inkluzivního vzdělávání a nových přístupů k dětem obecně by byly zahraniční stáže. Ty jako nejvhodnější cestu pro posun na straně pedagogů doporučuje jak školní psycholog a osvědčily se již v projektu MŠ. Nejen že pedagogové vidí na reálných příkladech, že je možné pracovat se všemi dětmi, ale také mají v rámci stáží větší mentální kapacitu se nad školenými tématy zamyslet, když nejsou přetíženi výukou.</p>
<p>7. Děti ze SVL se více koncentrují na jedné ZŠ</p> <p>Ve Štětí nelze mluvit o žádné segregované škole. Děti sociálně znevýhodněné jsou na všech školách a jejich podíl se na žádné nedostává nad 20 %. Na ZŠ Ostrovní se ale sociálně znevýhodněné děti koncentrují více díky přípravné třídě, po níž všechny děti školy zůstanou i do 1. třídy. To způsobuje zvýšenou zátěž této ZŠ a může to vést i k vyšší koncentraci žáků se SVP např. v rámci jedné třídy.</p>	<p>Zajistit rovnoměrné rozdělení sociálně znevýhodněných dětí do všech tří škol</p> <p>Řešením by bylo zřízení přípravné třídy i na některé z dalších dvou ZŠ. Pokud to není možné, bylo by vhodné děti po absolvování přípravy při zápisech do 1. třídy rozmístit na všechny tři školy. Tím by se snížila zátěž pro ZŠ Ostrovní, která doplácí na svůj otevřený přístup vyšším počtem žáků, kterým je nutno věnovat více pozornosti. Škola ovšem nedisponuje dostatečným počtem asistentů pro tyto žáky.</p>
<p>8. Otevřený klub mládeže má potenciál pro další zkvalitnění školní přípravy dětí</p> <p>Otevřený klub mládeže má důvěru romských dětí a dětí pocházejících ze SVL, které sem pravidelně docházejí. Umí s nimi pracovat a již nyní zajišťuje široké spektrum volnočasových aktivit, pomáhá dětem se školní přípravou a snaží se je k učení motivovat.</p>	<p>Dále podpořit a prohloubit činnost Otevřeného klubu</p> <p>Stávající dobrou zkušenost s OKM využít a ještě prohloubit o nové aktivity včetně systematictější školní přípravy pro děti ohrožené školním neúspěchem. Zrealizovat plány města na systematictější doučování s pomocí terénní pracovnice města, která by do OKM pravidelně docházela. Posílit též spolupráci OKM se školami (zatím není příliš provázáno).</p>

ZÁVĚRY	DOPORUČENÍ
<p>9. ZŠ ne vždy informují terénní pracovníce o absencích žáků včas</p> <p>Záškoláctví zůstává podle respondentů největším problémem v oblasti vzdělávání. Kromě práce školního psychologa a kontaktu mezi školou a rodinou je důležitý také včasný zásah terénních pracovníků. Školy je ale někdy o vysokém počtu zameškaných hodin informují až na konci školního roku, kdy už není možné účinně zasáhnout.</p>	<p>ZŠ by měly včas informovat terénní pracovníce o zvýšených absencích</p> <p>Na společných setkáních na ZŠ apelovat, aby vždy včas informovaly sociální odbor města a terénní pracovníce v případě, že mají děti velké množství zameškaných hodin. To umožní včasný zásah terénních pracovníků dříve, než se problém zhorší a zameškané hodiny se výrazně projeví na prospěchu.</p>
<p>10. Dosažení dlouhodobých pokroků je úzce spojeno s kapacitami lokality pro terénní práci</p> <p>Jak vyplývá ze všech doporučení výše, pro dosažení dlouhodobé změny u cílové skupiny v SVL je stěžejní práce v terénu a tedy dostatečné kapacity terénních pracovníků. Ty jsou porůznu navyšovány skrze projekty, ovšem pokud je projekt na dva roky, jde o nestabilní pozici, na kterou je těžší sehnat kvalitní zaměstnance, většinou dochází k fluktuaci, není zajištěna kontinuita práce pro další období.</p>	<p>Vyčlenit v rozpočtu obce prostředky pro 1 terénního pracovníka navíc pouze pro oblast vzdělávání</p> <p>Kvalitní terénní pracovníci z projektů často přecházejí na stabilnější místa pod městem. I v důsledku toho disponuje město nejvyššími terénními pracovníky, zatímco na projektových místech dochází k fluktuaci a kvalita kolísá. Proto by bylo ideální vyhradit v rozpočtu obce prostředky na posílení terénních kapacit přímo pod městem alespoň o 1 pracovníka, který by se mohl soustředit pouze na školní přípravu a s ní související problémy.</p>

8.6.2 Doporučení adresovaná ASZ

Doporučení adresovaná ASZ včetně provázání se závěry jsou podrobněji formulována v procesní evaluaci. Pro úplnost zde opakujeme jen stručně nejpodstatnější z nich:

Doporučení pro ASZ

- Zvážit přenastavení designu spolupráce mezi ASZ a lokalitami tak, aby strategické plánování MPI šlo vždy ruku v ruce s alespoň dílčí dotací na jejich realizaci, jinak MPI neplánovat.
- Udělat maximum pro **zjednodušení podání žádosti a spravování individuálních projektů**. Pokud toto není možné vzhledem k podmínkám EU, zvážit jiný model spolupráce (v rámci větších územních celků / předem daný rozpočet pro lokalitu).
- Zajistit personální **stabilizaci na pozici KIV** nebo alespoň kvalitnější předání agendy, aby nedocházelo k demotivaci členů pracovních skupin opakováním témat.
- Celkově se zaměřit na **problém fluktuace pracovníků ASZ** v lokalitách (kvalitní mentoring nových nástupů, intenzivnější podpora stávajících zaměstnanců).
- Pro **vzdělávací akce ASZ** v lokalitách zajistit lokálním pracovníkům ASZ adekvátní rozpočet a aktuální seznam vhodných lektorů v regionu, důsledně sbírat **zpětnovazební dotazníky** z akcí.
- **Zohlednit zkušenosti lokálních pracovníků ASZ** při plánování podpory pro další období (OP J. A. Komenského).

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

8.6.3 Systémová doporučení (pro MŠMT)

ZÁVĚRY	DOPORUČENÍ
<p>1. Vysoká administrativní náročnost projektů ESIF odrazuje malé lokality a NNO od podávání žádostí</p> <p>Z rozhovorů jasně vyplývalo, že motivace možných žadatelů k podávání projektů úzce souvisí s náročností žádosti a administrativy v průběhu projektu. V případě Štětí například na tomto aspektu padl již kompletně připravený projekt do výzvy 39 OP VVV kvůli dvoufázovému schvalování (nejprve ASZ, pak znovu ŘO) a podle NNO neúměrnému počtu povinných příloh.</p>	<p>Administrativně zjednodušit podávání projektů nebo jinak upravit model spolupráce</p> <p>Zjednodušit podávání projektů. Pokud to není možné, pokusit se o další modely spolupráce, např.:</p> <ul style="list-style-type: none">Po vzoru MAP poskytnout objem prostředků vyčleněných pro danou lokalitu, které bude možno využít podle reálných potřeb lokality vycházejících z analýzyVytvořit jeden zastřešující projekt, jehož žadatelem bude MŠMT nebo ASZ a do něhož lokality budou podávat menší žádosti (obdobně jako u projektů POVEZ na MPSV podávající dílčí subjekty skrze ÚP) <p>K tomu nadále pokračovat v podpoře žadatelů skrze poradenství ASZ (KIV) v lokalitách a snížit sankce hrozící v rámci plnění projektů, které odrazují od žádostí.</p>
<p>2. V lokalitě chybí finance na asistenty pedagoga</p> <p>Dochází k situaci, kdy má například na ZŠ 20 dětí napsaného asistenta, ale finance od kraje jsou pouze na 3 asistenty a další 4 škola sama doplácí na hraně možností. Škola je pak v situaci, kdy na jedné straně má předepsáno vzdělávat inkluzivně a věnovat se žákům se SVP individuálně, ale na druhou stranu pro to nedostává potřebnou podporu. Pak je logické, že školy se snaží ideálně mít takových žáků co nejméně a musí je bohužel dílem vnímat jako problém.</p>	<p>Zajistit každé škole financování pro odpovídající počet asistentů pedagoga</p> <p>Pokud má škola být odpovědná za inkluzivní vzdělávání a pokrytí speciálních vzdělávacích potřeb všech dětí, musí jí být poskytnuty potřebné prostředky na zaplacení asistentů pedagogů. Pokud tuto podporu nemají, hrozí zvyšování averze vůči požadavkům na inkluzi, která se může v konečném výsledku obrátit proti žákům samotným. Adekvátním posílením škol o potřebné pozice se předejde tomu, aby žáci se SVP byli vnímáni jako obtíž.</p>
<p>3. Skrze Šablony jsou financovány i pozice, které by měly být součástí běžného financování</p> <p>Z rozhovorů v lokalitě byla patrná únava z podávání projektů. Město již nyní (krom OPZ projektu) pomáhá školám s administrací Šablon a nemá kapacitu ještě na řady dalších projektů. Přitom se ale ze Šablon financují personální posily ZŠ, které svým charakterem nemají podobu projektu, ale spíše suplují nedostatek prostředků na personální kapacity, které by škola správně měla mít zafinancované skrze běžný rozpočet (školní asistent, školní speciální pedagog, kariérový poradce nebo školní psycholog). Navíc tyto pozice jsou vzhledem k financování ze Šablon nestabilní (pouze 2 roky).</p>	<p>Pracovat na nahrazení Šablon systémovým dlouhodobějším řešením.</p> <p>Začleněním personálních posil do běžného financování, resp. alespoň umožněním žádat o ně mimo projektové schéma, by se vzdělávacím institucím a jejich zřizovatelům uvolnily kapacity pro projekty, které skutečně přinášejí nějakou inovaci, pro zkoušení nových typů opatření.</p>

Pozn.: Příklady dobrých praxí – viz příloha na další straně

9. Zdroje a literatura

Město Štětí ve spolupráci s ASZ (2017). *Místní plán inkluze města Štětí pro období 2017-2020*. Praha: Agentura pro sociální začleňování, dostupný on-line zde:

https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/MPI_%C5%A0t%C4%9Bt%C3%AD.pdf

Výzkumný tým Agentury pro sociální začleňování (2019). *Vstupní analýza města Štětí*. Praha: Agentura pro sociální začleňování, dostupná on-line zde:

https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/VA_vzdelavani_Steti.pdf

Büchlerová, D. (2019). *Evaluační zpráva za lokalitu Štětí* (Evaluace spolupráce v rámci OPZ, 2019). Praha: Agentura pro sociální začleňování, dostupná on-line zde:

https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/St%C4%9Bti_Evaluacni_zprava_ZOR7.pdf

Evaluace systémových a koncepčních projektů z výzev PO 3 OP VVV – Evaluační okruh C. 3. Průběžná zpráva. (2020). EACE.

10. Přílohy

Příloha 1: Dobré praxe z ostatních lokalit pro inspiraci

Níže uvádíme pro inspiraci příklady dobrých praxí z jiných spolupracujících lokalit. Podrobnější informace o nich lze v případě zájmu získat skrze lokální pracovníky ASZ.

- V Děčíně se velmi osvědčily pozice školských **koordinátorů inkluze** na každé ZŠ (placení skrze projekt SVL), kteří mají na starosti podporu ostatních pedagogů v inkluzivním vzdělávání, komunikaci s rodiči, žáky a ostatními aktéry mimo školu. Nejlépe pozice fungovaly, když byly na plný úvazek.
- Druhou dobrou praxí z Děčína je **navýšení úvazků kariérových poradců** na ZŠ tak, aby nešlo pouze o vedlejší činnost stávajícího pedagoga vykonávanou 2 hod. týdně, ale poradce měl prostor se této práci reálně věnovat. Navýšení přineslo podle lokality výsledky.
- V Krnově se osvědčily **doučovací kluby**, přičemž doučování probíhalo jak na základních školách, tak v NNO a žáci si mohli vybrat, na které budou chodit. Některé školy vyžadovaly pravidelnou docházku do doučovacího klubu dvakrát týdně. NNO žáky k doučování vhodně motivovala, v jednom doučovacím klubu např. vedli soutěž v četnosti a pravidelnosti docházky.
- NNO v Krnově se snaží hledat způsoby, jak při doučování pracovat i s těmi nejméně motivovanými. V tomto ohledu byla v klubech na školách a v NNO zřízena pozice **sociálního pracovníka pro práci s komunitou**.
- V oblasti předškolní výchovy je v Krnově zřízené **Předškolní centrum**, které se věnuje i terénní práci a snaží se aktivizovat a motivovat rodiče k zapojení dětí do předškolního vzdělávání ještě před povinným předškolním ročníkem.
- Dále byly v rámci dobrých praxí zmiňovány též **návštěvy učitelů v rodinách**.
- V Krnově se dále osvědčilo systémové opatření ze strany obce, kdy byla **upravena spádovost pro základní školy** tak, aby žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí byli rovnoměrně rozděleni do všech škol a samotní ředitelé a ředitelky usilují o to, aby v jednotlivých třídách nebyli více než tři žáci nebo žačky ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

V rámci činnosti ASZ vzniká v současné době dokument – Sborník dobrých praxí - o rozsahu cca 80 stran, kde budou příklady dobrých praxí rozepsány podrobně. Tento dokument bude k dispozici všem lokalitám skrze lokální pracovníky, a také na webových stránkách ASZ.

Příloha 2: Harmonogram evaluace

Aktivita	Obsah činnosti	Datum
Desk research	Sekundární analýza dat	Září 2020
1. Mikrotým	Nastavení a odsouhlasení postupu	2. října 2020
Tvorba evaluačních nástrojů	Příprava scénářů rozhovorů	Říjen 2020
Rekrutace rozhovorů	Napojení a domluvení termínů rozhovorů	Průběžně říjen a listopad 2020
Sběr dat	17 polostrukturovaných rozhovorů	Říjen-prosinec 2020
2. Mikrotým	Revize dosavadního postupu, doplnění respondentů	9. prosince
Analýza sesbíraných dat	Analýza přepisů rozhovorů	20. prosinec 2020-13. leden 2021
Sepsání procesní evaluační zprávy	Psaní výstupu z procesní části evaluace	14. ledna-27. ledna 2021
Sepsání dopadové evaluační zprávy	Psaní výstupu z dopadové části evaluace	28. ledna-23. února 2021